

Вищий навчальний заклад
«НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ»

ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Рівень вищої освіти - другий (магістерський)

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Освітня програма «Фінанси, банківська справа та страхування»

ОРГАНІЗАЦІЯ ВНУТРИШНЬОГО АУДИТУ
КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

(тема кваліфікаційної роботи)

_____ (підпис)

Здобувача вищої освіти
денної форми здобуття освіти
Бондар Тарас Вікторович
(прізвище, ім'я, по батькові)

_____ (підпис)

Науковий керівник:
кандидат економічних наук
Браславець Олексій Юрійович
(прізвище, ім'я, по батькові)

_____ (підпис)

Завідувач кафедри фінансів, обліку та
фундаментальних економічних дисциплін
доктор економічних наук, доцент
Овчар Петро Андрійович
(прізвище, ім'я, по батькові)

ПЛАН

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ВИМОГИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ДІЯЛЬНОСТІ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ В КОМЕРЦІЙНОМУ БАНКУ	8
1.1 Організація внутрішнього аудиту в комерційному банку.....	8
1.2 Функції, права та обов'язки внутрішнього аудиту	15
1.3 Організація проведення аудиторських перевірок та контроль за діяльністю внутрішнього аудиту в комерційному банку.....	23
Висновки до розділу 1.....	29
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ДІЯЛЬНОСТІ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ	32
2.1 Основи аналізу ефективності фінансової діяльності комерційного банку	32
2.2 Види, порядок складання та подання звітності комерційним банком.....	38
2.3 Методологічні засади та аналіз фінансової діяльності комерційного банку	43
Висновки до розділу 2.....	50
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ В КОМЕРЦІЙНОМУ БАНКУ	53
3.1 Сучасні підходи в організації внутрішнього аудиту в банках.....	53

3.2 Шляхи покращення результатів діяльності комерційного банку та організації роботи внутрішнього аудиту.....	59
Висновки до розділу 3.....	63
ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ.....	66
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	70
АНОТАЦІЇ.....	78
ДОДАТКИ.....	81

ВСТУП

Актуальність теми. Організація внутрішнього аудиту в комерційних банках є важливою, оскільки забезпечує фінансову стабільність та ефективне управління ризиками. Відсутність належної системи внутрішнього аудиту може призвести до значних фінансових втрат, зниження довіри клієнтів та регуляторних санкцій. Проблематика внутрішнього аудиту активно досліджується як зарубіжними, так і вітчизняними вченими. Зокрема, значний внесок у розвиток теорії та практики внутрішнього аудиту зробили такі автори, як Мних Є.В., Бардаш С.В., Назарова К.О., Слободяник Ю.Б., Белова І.В., та ін., міжнародні експерти Кім К. Йеспесен, Райнер Ленз. Їхні праці є основою для даного дослідження, яке покликане вдосконалити існуючі підходи до організації внутрішнього аудиту в комерційних банках.

Аналіз останніх публікацій і досліджень. Огляд наукової літератури (вітчизняної та зарубіжної) є важливим етапом будь-якого дослідження. Такий огляд має засвідчити ґрунтовке ознайомлення з проблематикою дослідження, уміння критично осмислювати набутий досвід дослідників у сфері дослідження, визначати головне джерело інформації. Серед вітчизняних дослідників слід виділити роботи таких авторів як Бардаш С.В., Назарова К.О., Слободяник Ю.Б., Белова І.В., Мних Є.В., Бардаш С.В., Назарова К.О. Їхні публікації охоплюють широкий спектр питань внутрішнього аудиту, включаючи питання організації внутрішнього аудиту, методологічні аспекти, інструменти та техніки аудиту, а також питання забезпечення ефективності та якості внутрішнього аудиту.

Серед зарубіжних дослідників слід виділити міжнародних експертів, таких як Райнер Ленз та Кім К. Йеспесен, чії роботи публікуються на платформі Інституту внутрішніх аудиторів (ІІА). Ними досліджується роль внутрішнього аудиту в корпоративному управлінні та його вплив на ефективність організації, охоплюють питання взаємодії внутрішнього аудиту з іншими функціями контролю, а також оцінки ризиків, включаючи використання ризик-орієнтованого підходу та впровадження сучасних технологій в аудиторську діяльність.

Огляд наукової літератури дозволяє виявити основні напрями досліджень у сфері внутрішнього аудиту, визначити прогалини в існуючих знаннях та окреслити перспективи для подальших досліджень. Використання робіт зазначених авторів сприятиме формуванню комплексного підходу до вивчення проблематики внутрішнього аудиту та розробці ефективних рекомендацій для покращення його діяльності.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є розробка пропозицій щодо вдосконалення процесів внутрішнього аудиту для підвищення його ефективності та відповідності новим глобальним стандартам внутрішнього аудиту. Серед основних завдань можна виділити:

- вивчення теоретичних основ внутрішнього аудиту та його ролі у комерційних банках;
- вивчення наявних методів та підходів у проведенні внутрішнього аудиту.
- оцінка процесу створення ефективної системи внутрішнього аудиту для комерційних банків.
- дослідження сучасних тенденцій та практик, що застосовуються у внутрішньому аудиті.
- розробка рекомендацій щодо вдосконалення процесів внутрішнього аудиту з урахуванням нових глобальних стандартів та найкращих практик.

Об'єктом дослідження є процеси проведення внутрішнього аудиту в комерційних банках.

Предметом дослідження є впровадження та застосування сучасних технологій у внутрішньому аудиті, а також вплив регуляторних вимог на діяльність внутрішнього аудиту з урахуванням нових глобальних стандартів.

Методи дослідження. Аналіз літературних джерел для вивчення наукових праць, статей та монографій з тематики внутрішнього аудиту та корпоративного управління. Порівняльний аналіз методології та різних підходів до внутрішнього аудиту, що використовуються в комерційних банках. Статистичний, аналітико-синтетичний та індуктивний методи.

Використання ризик-орієнтованого підходу для оцінки ризиків у внутрішньому аудиті.

Елементи наукової новизни одержаних результатів. Основні елементи наукової новизни одержаних результатів включають:

- покращення показників фінансової діяльності: залучення нових клієнтів, переорієнтація інвестицій, впровадження нових продуктів, оптимізація витрат та покращення структури пасивів сприятимуть підвищенню рентабельності та доходності банку;

- впровадження нових Глобальних стандартів внутрішнього аудиту та Кодексу практики внутрішнього аудиту, що забезпечить високий рівень професіоналізму внутрішнього аудиту;

- регулярне навчання та підвищення кваліфікації внутрішніх аудиторів, що забезпечить їхню здатність ефективно виконувати свої обов'язки;

- використання сучасних інформаційних технологій та програмного забезпечення для автоматизації завдань внутрішнього аудиту;

- покращення управління ризиками: регулярна комунікація та взаємодія між внутрішнім аудитором та керівництвом банку сприятиме кращому розумінню аудиторською командою ризиків банку та підвищенню загальної ефективності управління ризиками в банку.

Практичне значення одержаних результатів. Одержані результати мають значне практичне значення для цільової групи потенційних користувачів, серед яких: Банківські установи, Внутрішні аудитори, Керівництво банків, Регуляторні органи, Навчальні заклади, Аудиторські організації.

Таким чином, одержані результати дослідження мають широке практичне значення та можуть бути використані різними цільовими групами для підвищення ефективності внутрішнього аудиту, забезпечення відповідності Глобальним стандартам внутрішнього аудиту та Кодексу практики внутрішнього аудиту та покращення управління ризиками в банківській сфері.

Структура кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається з трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. У вступі обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено мету, основні завдання, об'єкт, предмет та методи дослідження, сформульовано елементи наукової новизни і практичне значення одержаних результатів та визначено структуру кваліфікаційної роботи. Перший розділ кваліфікаційної роботи присвячений теоретичним вимогам до організації та діяльності аудиту в комерційному банку. Організація внутрішнього аудиту в комерційних банках України є важливою складовою забезпечення нормативної діяльності та фінансової стабільності. У другому розділі кваліфікаційної роботи проаналізовано та проведено оцінку діяльності комерційного банку, визначено динаміку та структуру акційного капіталу, власного капіталу, доходів і витрат банку. Надані рекомендації щодо оптимізації операційних витрат; щодо проведення роботи з метою розширення клієнтської бази та збільшення обсягів кредитування клієнтів; необхідності переорієнтації з інвестування в цінні папери на надання кредитів. У третьому розділі кваліфікаційної роботи, на основі проведеного дослідження запропоновано ряд рекомендацій щодо підвищення ефективності внутрішнього аудиту; підвищення кваліфікації аудиторів; автоматизації внутрішнього аудиту; покращення управління ризиками. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи – 81 сторінка. Кваліфікаційна робота містить: 11 таблиць. Список використаних джерел налічує 69 найменування.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ВИМОГИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ДІЯЛЬНОСТІ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ В КОМЕРЦІЙНОМУ БАНКУ

1.1 Організація внутрішнього аудиту в комерційному банку

Внутрішній аудит у Банку є особливо важливим в умовах фінансової глобалізації і постійних змінах у регуляторному середовищі. Це сприяє формуванню довіри до результатів перевірок з боку як внутрішніх, так і зовнішніх зацікавлених сторін.

Таким чином, відповідність міжнародним стандартам не лише покращує якість внутрішнього аудиту, а й дозволяє банкам забезпечити належний контроль за своєю діяльністю, розвивати управлінські практики та знижувати ризики, що можуть загрожувати їхній фінансовій стабільності.

Створення внутрішнього аудиту та використання стандартів внутрішнього аудиту забезпечує стандартизацію процесів, що сприяє узгодженості практик та збільшенню неупередженості. Це підвищує професіоналізм внутрішнього аудиту, який дотримується чіткі інструменти для оцінки ефективності управління ризиками та контролю за ризиками.

Підрозділ внутрішнього аудиту банку виконує свою діяльність на основі ряду ключових документів та норм, що формують основу для його роботи. Перш за все, діяльність підрозділу регулюється вимогами законодавства України, зокрема нормативно-правовими актами Національного банку. Це забезпечує відповідність усіх процесів сучасним законодавчим стандартам та вимогам регулятора.

По-друге, підрозділ внутрішнього аудиту дотримується міжнародних стандартів аудиту, які визначають загальні стичні норми та правила поведінки з метою підтримання об'єктивності та незалежності у роботі аудиту.

Підрозділом внутрішнього аудиту має бути розроблено Положення про внутрішній аудит банку, що в обов'язковому порядку затверджується

наглядовою радою Банку, а також інші внутрішні документи підрозділу внутрішнього аудиту, що мають важливу роль для роботи підрозділу.

У цих документах визначаються права та обов'язки працівників та керівника підрозділу внутрішнього аудиту, а також правила, підходи та регламенти роботи внутрішнього аудиту. Все це є необхідним для незалежної та ефективної роботи внутрішнього аудиту.

Також, Положення про внутрішній аудит банку визначає право аудиторів на доступ до інформації (у тому числі конфіденційної) в банку, що включає як фізичні документи, так і електронні бази даних, що є необхідним для ретельного проведення перевірок.

Це право забезпечує аудиторам можливість отримати актуальні дані, що стосуються фінансових і управлінських рішень, а також шляхів обробки та зберігання інформації в банку. Аудитори повинні мати вільний доступ до архівів, управлінської інформації та документів, пов'язаних із прийняттям рішень органами управління банку, оскільки це дає їм змогу здійснювати всебічний контроль за діяльністю банківських можливих вразливості.

Це забезпечує підрозділу внутрішнього аудиту необхідні повноваження для виконання своїх функцій та дозволяє здійснювати всебічний моніторинг і оцінку процесів, які відбуваються в банківському управлінні. Співкування є важливим інструментом для отримання інформації, що сприяє здійсненню незалежних аудиторських перевірок.

Мета створення підрозділу внутрішнього аудиту полягає в забезпеченні незалежної оцінки діяльності банку, контролі за дотриманням нормативних вимог та підтримці ефективності систем управління ризиками. Таким чином, внутрішній аудит сприяє не лише підвищенню фінансової стійкості банків, але і зміцненню довіри до самої банківської системи України.

Національний банк України визначає основні вимоги до професійної придатності працівників внутрішнього аудиту у тому числі визначені відповідні вимоги і до керівника внутрішнього аудиту.

Керівник підрозділу внутрішнього аудиту банку має мати:

- вищу освіту;
- відповідний досвід роботи:
- досвід в аудиті не менше 5 років;
- досвід роботи у Банках не менше 3 років;
- бажана наявність міжнародних сертифікатів;
- мати бездоганну ділову репутацію;
- не мати конфлікту інтересів;

Ці вимоги до Керівника підрозділу внутрішнього аудиту важливі для підтвердження його професійної придатності, загального розуміння діяльності Банку, можливих ризиків, вимог Національного банку та інших контролюючих органів.

Професійна придатність Керівника підрозділу внутрішнього аудиту включає не лише технічні навички та знання стандартів внутрішнього аудиту, але й:

- здатність керувати командою;
- розробляти стратегію аудиту;
- впроваджувати владнання в процесі управління ризиками;
- тощо.

Отже, ці вимоги гарантують, що підрозділ внутрішнього аудиту банку очолюють кваліфіковані фахівці, які здатні не тільки відповідати на інтерактивні виклики в банківському середовищі, але й активно впливати на покращення контрольних і управлінських систем установи.

Крім того, Національний банк України заохочує отримання професійних сертифікатів, таких як сертифікат внутрішнього аудитора (CIA) або сертифікат управління ризиками (ERM), що підвищує рівень кваліфікації фахівців. Це дозволяє аудиторам застосовувати міжнародні практики, покращувати процедури внутрішнього контролю та забезпечувати відповідність стандартам.

Отже, забезпечення високого рівня підготовки підрозділу внутрішнього аудиту є вирішальним фактором для досягнення його цілей, вдосконалення управлінських практик та зменшення ризиків у Банку.

Керівник внутрішнього аудиту призначається та звільняється лише за рішенням ради банку та з обов'язковим погодженням Національного банку України.

Він підпорядковується раді банку і звітує перед нею.

Керівник підрозділу внутрішнього аудиту не має права та не повинен працювати в інших банках.

Діяльність внутрішнього аудиту регулюється положенням, затвердженим радою банку. Умови оплати праці всіх працівників підрозділу внутрішнього аудиту встановлюються радою банку і мають бути направлені на уникнення конфлікту інтересів, збереження незалежності та об'єктивності діяльності підрозділу, а також забезпечити залучення висококваліфікованих фахівців.

Це визначає ключову роль Керівника внутрішнього аудиту у забезпеченні незалежності та об'єктивності аудиту в банку.

Призначення та звільнення керівника внутрішнього аудиту рішенням ради банку підкреслює високий статус внутрішнього аудиту у Банку.

Система підпорядкування та звітування надає керівнику підрозділу внутрішнього аудиту можливість безпосередньо взаємодіяти з радою банку та підкреслює важливість аудиторських процесів.

З метою уникнення конфліктів інтересів і забезпечення повної відданості своїм обов'язкам, що є надзвичайно важливим для підтримання незалежності та довіри до внутрішнього аудиту керівнику підрозділу внутрішнього аудиту заборонено працювати в інших банках.

Керівник підрозділу внутрішнього аудиту має дотримуватися у тому числі етичних стандартів у своїй діяльності.

Національний банк України має важливу роль у процесі затвердження кандидатури керівника підрозділу внутрішнього аудиту, що підкреслює важливість цієї посади для забезпечення внутрішнього контролю в банках.

Вимоги до цього спеціаліста визначаються саме Національним банком України і включають не лише освітні вимоги, а й досвід роботи, компетенції у сфері фінансів та управління ризиками, а також знання міжнародних стандартів внутрішнього аудиту.

Встановлення вимог до ділової репутації є ще одним важливим аспектом, оскільки керівник підрозділу внутрішнього аудиту повинен мати бездоганну репутацію, що є показником його етичності та професіоналізму. Це, в свою чергу, сприяє формуванню довіри з боку акціонерів, клієнтів і регуляторів до роботи банку. Затвердження кандидатури Національним банком забезпечує ще один рівень контролю, що допомагає гарантовано призначати фахівців, здатних ефективно виконувати функції внутрішнього аудиту та підтримувати стабільність фінансової системи України.

Ефективність роботи підрозділу внутрішнього аудиту банку також визначає організаційна структура підрозділу, який є важливим елементом для внутрішнього аудиту та контролю діяльності підрозділу внутрішнього аудиту банку затверджується Наглядовою радою банку.

Розмір банку, обсяг активів та пасивів, інші важливі фактори банківської діяльності мають бути враховані при підготовці організаційної структури підрозділу у тому числі програми, що використовуються для підтримки банківських процесів. Ці аспекти є критично важливими, оскільки вони впливають на складність і обсяг аудиторських перевірок, а також на ресурси, необхідні для їх виконання.

Види діяльності банку та рівень ризиків, на які він може наражатися, також мають значення при визначенні організаційної структури підрозділу внутрішнього аудиту. Аудитори повинні бути спроможні реагувати на потенційні загрози в управлінні ризиками, що виникають через специфіку діяльності установи. Наприклад, банки, які постійно займаються аутсорсингом

або мають складні фінансові продукти, можуть вимагати більш розвинену та адаптовану структуру внутрішнього аудиту, щоб мати можливість реагувати на зміни у зовнішньому середовищі та внутрішніх процесах.

Ці аспекти є важливими, оскільки внутрішній аудит повинен бути спроможний ефективно реагувати на різні види діяльності банку та враховувати специфіку його роботи. Наприклад, банки з великим обсягом активів або численними відділеннями можуть потребувати більш складної організаційної структури аудиту для належного охоплення всіх аспектів їх діяльності. Рівень ризиків, які можуть виникати в результаті діяльності банку, також є критично важливим для формування структури підрозділу. Визначення організаційної структури на основі цих вимог дозволяє внутрішньому аудиту бути більш адаптивним і ефективним у виконанні своїх функцій.

Підрозділ внутрішнього аудиту банку зобов'язаний здійснювати свою діяльність, дотримуючись кількох ключових принципів, які визначають підходи до виконання аудиторських функцій та забезпечують високі стандарти якості.

Незалежність є однією з основних принципів, що означає свободу від обставин, які можуть заважати належному виконанню функцій аудиту. Це важливо для забезпечення об'єктивної оцінки діяльності банку без впливу зовнішніх чи внутрішніх чинників, які можуть спотворити результати аудиту. Справжня незалежність дозволяє аудиторам довірливо проводити свою роботу, ведучи до більш чесного та точного аналізу.

Об'єктивність і неупередженість є невід'ємними характеристиками внутрішнього аудиту, оскільки вони дозволяють аудиторам виконувати свої завдання так, як вони вважають за необхідне, без страху перед зовнішнім тиском. Це гарантує, що результати аудиту відображають реальний стан справ у банку, і жодні компроміси не впливають на якість роботи.

Професійна компетентність необхідна для того, щоб керівник підрозділу та внутрішні аудитори мали достатні знання, навички та досвід для ефективного проведення перевірок усіх сфер діяльності банку.

Належна професійна ретельність є ще одним важливим аспектом діяльності аудиторів, що вимагає від них високого рівня старанності та сумлінності при виконанні своїх обов'язків. Це включає застосування стандартизованих професійних практик і технік, що дозволяють підвищити якість аудиторських перевірок.

Останнім, але не менш важливим принципом є професійна етика, яка вимагає від внутрішніх аудиторів дотримання моральних і етичних норм у своїй діяльності, що підсилює довіру до результатів їхньої роботи з боку керівництва банку та інших зацікавлених сторін.

Дотримання цих принципів є основою для забезпечення незалежності, об'єктивності, професіоналізму та етики підрозділу внутрішнього аудиту.

Таким чином, Організація внутрішнього аудиту в банках України є важливою складовою забезпечення нормативної діяльності та фінансової стабільності. Створення підрозділу, який діє відповідно до міжнародних стандартів і має чітко визначені повноваження, дозволяє ефективно контролювати діяльність банку та керувати ризиками, що виникають у процесі його функціонування.

Саме для якісної аудиторської діяльності Національним банком України визначені вимоги до професійної підготовки працівників підрозділу, що мають сприяти встановленню високих стандартів аудиторської діяльності.

Погоджений Національним банком та підпорядкований раді банку Керівник підрозділу, виконує ключову роль у забезпеченні незалежності та об'єктивності оцінок, а також у підтриманні належних етичних стандартів у діяльності підрозділу. Встановлення відповідної організаційної структури з урахуванням специфіки банку та його діяльності дозволяє адаптувати внутрішній аудит до змінюваних умов ринку, підвищуючи його ефективність та відповідність сучасним вимогам.

Забезпечення принципів незалежності, об'єктивності, професійної компетентності та етики в діяльності підрозділу внутрішнього аудиту створює підґрунтя для надійного контролю і моніторингу банківських процесів, що в кінцевому рахунку сприяє зміцненню довіри до банківської системи в цілому.

1.2 Функції, права та обов'язки внутрішнього аудиту

Серед основних функцій внутрішнього аудиту можна виділити наступні:

1) здійснює перевірку процесів, які забезпечують функціонування банку, у тому числі пов'язані з аутсорсингом, що створюють додаткові ризики пов'язані із:

- захистом конфіденційної інформації
- контролем якості послуг
- дотриманням стандартів
- тощо.

Оцінка процесів, які виконуються сторонніми організаціями або фахівцями, є критичною, оскільки дозволяє внутрішньому аудиту виявити потенційні точки ризику, які можуть загрожувати фінансовій стабільності та репутації банку. Аудитори досліджують, наскільки ефективно та безпечно реалізуються ці процеси, а також оцінюють дотримання встановлених політик та нормативних вимог. Забезпечення надійності таких процесів через аудит є запорукою того, що банк може покладатися на якість послуг, що надаються. Це не лише сприяє зниженню ризиків, але і підвищує загальний рівень контролю у банківській діяльності, що є важливим фактором для підтримання системи управління ризиками.

2) перевіряє корпоративне управління в банку, системи внутрішнього контролю та процеси управління. Ця оцінка є важливою частиною аудиторської діяльності, оскільки дозволяє визначити, наскільки банківська структура і процедури відповідають вимогам. Аудитори звертають увагу на організаційну структуру та профіль ризику банку, оцінюючи, чи адекватно

діють механізми управління та контролю в контексті специфіки діяльності банку, зокрема якщо він має статус системно важливого або є частиною банківської групи.

3) перевіряє та оцінює:

- достатність капіталу, ліквідності;
- окремі питання управління банком;
- захисту активів;
- тощо.

Ця функція є критично важливою, оскільки вона дає змогу аудиторам визначити, наскільки ефективно банк управляє своїми фінансовими ресурсами та наскільки готовий до виконання своїх зобов'язань в умовах погіршення економічної ситуації.

Перевірка достатності капіталу включає оцінку того, чи відповідає рівень капіталу банку встановленим нормативам і ризикам, з якими він стикається. Аудитори аналізують, чи забезпечують наявні ліквідні активи можливість виконання короткострокових зобов'язань банку, а також перевіряють механізми контролю за ліквідністю.

4) здійснює перевірку ведення бухгалтерського обліку, фінансової, статистичної та іншої звітності, веденої банком. Аудитори ретельно аналізують, чи відповідають дані звітності встановленим стандартам і нормативним вимогам, чи є вони точними та повними. Особлива увага приділяється тому, щоб всі фінансові записи відображали реальний стан справ у банку та були без помилок або недоліків, які можуть вплинути на фінансові показники.

Крім того, аудитори перевіряють своєчасність подання звітності до відповідних органів, включаючи Національний банк та інші контролюючі органи. Це включає аналіз процесів підготовки та подання звітів, а також відповідність внутрішніх процедур банку нормативним вимогам як Національного банку так і інших контролюючих органів.

5) здійснює оцінку впровадженої системи контролю. Зокрема, аудитори перевіряють, чи дотримуються керівники та працівники банку вимог законодавства України, включаючи нормативно-правові акти Національного банку, а також внутрішніх положень банку. Вони аналізують, як виконуються професійні обов'язки та правила, встановлені внутрішніми документами.

Аудитори також:

- перевіряють порушення працівниками банку вимог законодавства та внутрішніх положень;

- оцінюють повноту та своєчасність усунення недоліків, які були виявлені під час проведених перевірок аудитом та зовнішніми контролюючими органами;

б) оцінює процес управління інформаційними системами та дотримання всіх необхідних вимог до них.

Це передбачає аналіз даних, які обробляються в банківських системах.

Аудитори перевіряють, чи відповідають інформаційні системи вимогам безпеки та якості управління даними, що є критично важливим для забезпечення надійності фінансової та управлінської інформації.

Наприклад, незалежний аудит виявити недоліки в процесах збору та обробки даних, які можуть призвести до помилок у фінансовій звітності або управлінських рішеннях.

Крім того, внутрішній аудит аналізує, наскільки ефективно забезпечується доступ до даних для уповноважених користувачів та зберігається їх конфіденційність, що є важливим аспектом у контексті дотримання законодавства про захист інформації.

7) перевіряє фінансово-господарську діяльність банку [3];

Це передбачає детальний аналіз фінансових звітів, бюджетів, а також звітів про виконання фінансових планів та витрат, що допомагає виявити можливі відхилення від запланованих показників. Аудитори перевіряють, чи адекватно банк управляє своїми ресурсами, усуває фінансові ризики та

оптимізує витрати. Важливим етапом є також вивчення процесів, що стосуються управління активами та зобов'язаннями, а також контроль за виконанням законодавства та нормативних актів, які регулюють фінансові операції.

8) оцінює наявність та ефективність плану відновлення діяльності Банку [3];

Це стосується ситуацій, коли банк стикається з фінансовими труднощами або необхідністю відновлення своїх функцій у відповідь на критичні події, такі як економічні кризи, природні катастрофи чи інші надзвичайні ситуації. Аудитори перевіряють, наскільки чітко і зважено сформульований план, чи відповідає він реаліям банківської діяльності, а також чи передбачає адекватні заходи для усунення виявлених проблем. Важливо, щоб план містив детальний аналіз ризиків, з якими стикається банк, а також конкретні дії, спрямовані на покращення фінансового становища, відновлення операцій і забезпечення стабільності.

Оцінка плану відновлення включає також перевірку наявності механізмів моніторингу виконання плану, забезпечення продовження діяльності всіх ключових підрозділів банку, зокрема консультацій і підтримки з боку професіоналів. Діяльність аудиторів підвищує готовність банку до реагування на непередбачувані обставини та забезпечує основу для стабільного і ефективного функціонування в умовах кризи.

9) оцінює звіти, що надаються на розгляд Наглядової ради та Правління банку, роботу комітетів Правління та Наглядової ради та роботу окремих підрозділів [3];

Що може включати:

- оцінку відповідних звітів;
- аналіз роботи підрозділів, комітетів;
- аналіз підходів в управлінні ризиками;
- перевірку дотримання законодавства;
- перевірку дотримання внутрішніх документів.

Важливо, щоб ці звіти були не лише своєчасними, але й інформативними, точними та повними, адже вони слугують основою для прийняття управлінських рішень.

Забезпечуючи незалежну оцінку ефективності роботи комітетів Правління та Наглядової ради та роботу окремих підрозділів аудит допомагає покращити процеси управління ризиками та корпоративного управління у банку.

10) перевіряє наявні та потенційні конфлікти інтересів у банку та можливе перевищення повноважень посадовими особами [3];

Ця діяльність є критично важливою для підтримання корпоративної етики, прозорості та довіри в межах банківської установи. Аудитори ретельно досліджують діяльність посадових осіб, перевіряючи, чи здійснюються їхні дії в межах встановлених повноважень і політик банку. Це включає аналіз рішень, що приймаються керівництвом і перевірку того, чи не знаходяться вони в загрозованих для системи конфлікту інтересів, які можуть вплинути на їхнє управлінське рішення. Ідентифікація таких випадків і їх подальше дослідження допомагає запобігти подальшому збільшенню втрат і юридичним ризикам, підтверджуючи можливість внутрішнього аудиту як механізму контролю.

11) надає консультаційні послуги, виконує інші функції [3];

Підрозділ внутрішнього аудиту також має можливість надавати консультаційні послуги в межах банку, за умови, що це не загрожує його незалежності.

Ці консультаційні послуги можуть містити рекомендації щодо вдосконалення управлінських практик, оптимізації процесів, покращення систем контролю, а також навчання персоналу з питань управління ризиками та дотримання нормативних вимог.

Це свідчить, що внутрішній аудит не лише контролює дотримання норм і стандартів, але й активно сприяє розвитку банку, допомагаючи підвищити його стійкість і адаптивність до змін у зовнішньому середовищі.

Надання консультаційних послуг у цьому контексті створює умови для зростання професійної компетентності та загального підвищення якості управлінських рішень.

12) інші функції [3].

Працівники підрозділу внутрішнього аудиту мають право:

- ознайомлення з документами та необхідною інформацією;
- доступу до будь-яких систем автоматизації банку;
- отримання письмових пояснень під час проведення перевірки;

Це дозволяє аудиторам здійснювати перевірки та необхідний аналіз фінансово господарської діяльності банку.

Це право є важливим для забезпечення повноти та об'єктивності аудиторських висновків, виявлення та усунення потенційних порушень і недоліків у діяльності банку.

Завдяки цьому внутрішній аудит може ефективно виконувати свою роль у підтримці належного рівня контролю та управління ризиками в банку.

Право на доступ до систем автоматизації банківських операцій значно підвищує ефективність аудиту. Дозволяючи аудиторам вивчати процеси в реальному часі та отримувати актуальну інформацію про фінансові транзакції та управлінські рішення.

Зокрема, це сприяє виявленню будь-яких аномалій або невідповідностей у даних, що можуть свідчити про ризики чи порушення.

Керівник внутрішнього аудиту може не лише взаємодіяти з керівництвом та профільними комітетами, а й ініціювати проведення планових та позапланових аудиторських перевірок, що є важливим для адаптації до змінних умов ринку.

Зокрема, можливість вимагати позачергове скликання засідання ради банку забезпечує можливість оперативного реагування на виявлені ризики чи недоліки управління.

Право на ініціювання зустрічей з керівниками банку та залучення працівників інших підрозділів створює відкритий діалог, що важливо для отримання різнобічної інформації під час аудитів.

Внутрішні аудитори також мають численні права, які дозволяють їм проводити детальні перевірки.

Доступ до інформації та документів створює умови для глибокої та об'єктивної перевірки. Це включає можливість працювати з базами даних, фінансовою звітністю та інвентаризаційними матеріалами, що підвищує точність аналізу. Доступ до приміщень банку, де зберігаються документи та інші активи, також є критично важливим для виконання всебічної перевірки.

Обов'язки керівника підрозділу внутрішнього аудиту охоплюють управлінські, організаційні та контрольні аспекти. Вимога демонструвати менеджерські та лідерські якості відображає значення активної участі керівника в розвитку підрозділу та формуванні його стратегії.

Складання планів діяльності та контроль за їх виконанням — це не лише формальний процес, який впливає на загальну продуктивність і ефективність роботи підрозділу.

Забезпечення відносної незалежності ресурсів, виділених для внутрішнього аудиту, є також важливим для підтримки його незалежності та організаційної єдності.

Крім того, керівник зобов'язаний слідкувати за постійним професійним розвитком внутрішніх аудиторів, оскільки постійні зміни в законодавстві та вимогах ринку вимагають від фахівців гнучкості та актуальних знань.

Можливість ініціювати і контролювати проведення навчання сприятиме підвищенню загального рівня кваліфікації фахівців.

Обов'язки внутрішніх аудиторів стосуються дотримання всіх вимог законодавства та стандартів, визначаючи тісний зв'язок між їхньою роботою і загальними нормами, які регулюють діяльність банку.

Необхідність надавати пропозиції щодо покращення системи управління ризиками та внутрішнього контролю відображає проактивний підхід

внутрішнього аудиту до виявлення та усунення недоліків. Механізм моніторингу виконання рекомендацій гарантує, що зазначені недоліки усуваються у строк, що, в свою чергу, підвищує загальний рівень відповідальності в організації.

Таким чином, права та обов'язки керівника підрозділу внутрішнього аудиту й внутрішніх аудиторів формують основу для якісного і незалежного контролю в банківській установі.

Це не лише посилює внутрішні процеси, а й впливає на створення системи управління ризиками й підтримку високих стандартів етики та відповідності, що є ключовими для стабільного функціонування банку в умовах сучасного фінансового середовища.

Отже, функції, що виконуються внутрішнім аудитом, охоплюють перевірку та оцінку процесів управління, аналіз коректності фінансового обліку, а також оцінку системи внутрішнього контролю. Ці дії забезпечують високу ступінь прозорості банківської діяльності та підтверджують її відповідність стратегічній цілі.

Права, надані керівнику підрозділу внутрішнім аудиторам, дозволяють їм ефективно виконувати свої обов'язки, отримуючи доступ до необхідної інформації та повноваження ініціювати провадження перевірок. Обов'язки, закріплені за цими фахівцями, вимагають дотримання високих професійних стандартів, що запобігає можливим правопорушенням і конфліктам інтересів.

Таким чином, діяльність внутрішнього аудиту не лише сприяє поліпшенню управлінських процесів у банках, а й виступає гарантом фінансової стабільності та надійності банківської системи.

1.3 . Організація проведення аудиторських перевірок та контроль за діяльністю внутрішнього аудиту в комерційному банку

Внутрішній аудит банку розробляє план аудиту на рік та довгостроковий плану аудиту (як правило на 3-5 років) у відповідності з якими проводяться аудиторські перевірки.

Річний план є важливим інструментом організації роботи і включає всі заплановані перевірки, які стосуються різних аспектів діяльності банку. Часто річний план може бути частиною більш широкого довгострокового плану аудиту, що дозволяє банку визначити стратегічні напрямки аудиторської діяльності на кілька років вперед.

Визначення чітких меж аудиту в рамках річного плану забезпечує систематичний підхід до проведення аудиту і дозволяє зосередити ресурси на найбільш ризикових і важливих для діяльності банку областях.

Крім того, річний план включає обсяг кожної перевірки, терміни їх виконання та відповідальних аудиторів. Це забезпечує не лише організованість і повноту процесу, а й ефективне управління часом та ресурсами підрозділу.

Керівник підрозділу аудиту складає річний план аудиторських перевірок банку, базуючись на ризик-орієнтованому підході та враховуючи отримані пропозиції від керівного складу банку.

Цей підхід дозволяє аудиторам ідентифікувати та зосередити увагу на тих сферах діяльності банку, які містять значні ризики, такі як фінансові операції, комплаєнс, управління активами та зобов'язаннями.

Керівник підрозділу враховує пропозиції та завдання від ради та правління банку, що забезпечує інтеграцію стратегічних цілей та інтересів вищого керівництва у план аудиту.

Таким чином, аудитори можуть адресувати питання, які мають істотне значення для управління банком та його стратегії, що дозволяє підвищити загальну ефективність.

План може переглядатися за потреби, принаймні раз на рік, що дає можливість відповідати на нові виклики та змінювати напрямок аудитів у відповідності до змін у бізнес-середовищі або виявлених ризиків.

Таке коригування плану є важливим елементом гнучкості в управлінні аудитом, оскільки воно забезпечує адаптацію до нових обставин і зменшує ймовірність негативних наслідків. Це підкреслює проактивний характер внутрішнього аудиту та його критичну роль у формуванні та реалізації відповідальних управлінських рішень.

Аудиторські перевірки проводяться на основі всебічної оцінки ризиків та плану перевірок, з урахуванням вимог внутрішніх документів, управлінських рішень, а також враховуючи принципи внутрішнього аудиту.

Річний план проведення аудиторських перевірок формується з використанням системного підходу, що гарантує, що аудитори зосереджуються на критично важливих аспектах, які можуть суттєво вплинути на фінансову стабільність та репутацію банку.

Діяльність банку підлягає спеціальним вимогам, які встановлюються Національним банком та іншими органами державної влади, що здійснюють нагляд. Таким чином, аудиторська функція враховує ці вимоги при плануванні та проведенні перевірок. Принципи внутрішнього аудиту, включаючи методологію проведення аудитів та належні заходи для забезпечення якості, служать основою для систематичної і професійної роботи підрозділу.

У разі наявності материнської компанії, підрозділ внутрішнього аудиту також може використовувати її практики для підвищення якості та ефективності своїх перевірок. Ці деталі підкреслюють важливість всебічної оцінки ризиків і стратегії управління ними, що забезпечує не тільки дотримання стандартів, а й сприяє загальному поліпшенню внутрішніх процесів банку.

Річний план (зміни до плану) та стратегічний (за наявності) план перевірок затверджуються радою банку за поданням керівника внутрішнього аудиту.

Аудиторські звіти за результатами проведених перевірок надаються Правлінню та Раді банку у тому числі з пропозиціями щодо виправлення встановлених зауважень.

Також, звітність що відображає результати роботи внутрішнього аудиту подається до НБУ.

Аудиторська перевірка в банку повинна охоплювати кілька ключових сфер діяльності, що дозволяє здійснити всебічний аналіз і оцінку процесів, які впливають на загальну стабільність та ефективність фінансової установи.

По-перше, перевірка роботи систем управління ризиками, внутрішнього контролю є критично важливою для виявлення як поточних, так і потенційно можливих ризиків.

Аудитори оцінюють наскільки ефективно ці системи реагують на зміни в зовнішньому середовищі та внутрішніх процесах, що є необхідним для підтримки стабільності банку в умовах економічних викликів.

Системи корпоративного управління також перевіряються на предмет їхньої спроможності забезпечувати належну прозорість та відповідність стратегіям ризик-менеджменту.

По-друге, надзвичайно важливим є аналіз надійності, ефективності та цілісності систем і процесів управління інформацією. Зокрема перевірка повноти, достовірності та якості даних та вимог системи управління інформаційною безпекою.

По-третє, потребує постійного контролю питання дотримання вимог законодавства з фінансового моніторингу та фінансування тероризму. Аудитори повинні перевіряти, чи дотримуються банком вимоги нормативних актів, рекомендацій Національного банку, а також внутрішні положення та кодекси поведінки, які регулюють діяльність працівників банку.

Аудит, здійснюється на основі чітко розробленої програми, що визначає обсяги та методи проведення перевірок. Під час підготовки програми аудиторської перевірки ключовими факторами є її обсяг та адекватність

огляду процедур, які допоможуть досягти поставлених цілей. Це дозволяє аудиторам зосередитися на найбільш значущих аспектах діяльності банку, що може прямо вплинути на його фінансовий стан, репутацію та відповідність вимогам регулятора.

Обсяг і вид аудиторських процедур визначаються враховуючи оцінку ризиків. Цей ризик-орієнтований підхід є важливим для того, щоб перевірка була максимально ефективною і спрямованою на виявлення потенційних проблем у сфері ризиків, які можуть загрожувати банківській діяльності.

Програма аудиторської перевірки виступає важливим інструментом для забезпечення якісного управління ризиками, системності підходу до перевірок та забезпечення високих стандартів аудиторської діяльності в банківській установі. Вона забезпечує системний підхід до ідентифікації ризиків, їх аналізу та контролю.

Програма аудиторської перевірки включає:

- назву перевірки;
- об'єкт перевірки;
- вимоги законодавства та вимоги регуляторних органів;
- ціль перевірки;
- перелік питань або процедур;
- терміни виконання;
- види аналітичних процедури;
- обсяг вибірки;
- аудиторів;
- можливі обмеження;
- тощо.

Програма перевірки має бути у письмовому вигляді, підписана керівником перевірки та затверджена керівником підрозділу до початку аудиторської перевірки. Це формалізує процес і забезпечує дотримання встановлених стандартів, що в кінцевому підсумку підвищує довіру до результатів проведеного аудиту.

Аудиторський звіт, що оформлюється після проведення аудиторської перевірки, є важливим документом, який фіксує результати перевірки, аналіз і висновки внутрішніх аудиторів. Він складається з урахуванням вимог стандартів внутрішнього аудиту, що гарантує його якість, точність і відповідність професійним критеріям.

Звіт має містити детальний опис об'єкту перевірки, цілей та обсягу аудиту, а також методологію, використану для збору і аналізу даних. Оцінка виявлених ризиків, недоліків та рекомендацій щодо їх усунення також є ключовими елементами документа.

Це дозволяє керівництву банку оперативно реагувати на виявлені проблеми та впроваджувати необхідні зміни у процесі управління.

Моніторинг виконання рекомендацій аудиту є важливою складовою забезпечення ефективності та результативності остаточних рекомендацій, наданих у звіті.

Цей процес починається з моменту надання аудиторського звіту об'єкту аудиту і триває до повного виконання всіх рекомендацій, що містяться в ньому.

Моніторинг виконується кількома функціями.

По-перше, він забезпечує постійний контроль за дотриманням рекомендацій, які були надані в процесі аудиту. Це необхідно для впевненості в тому, що банк ефективно реагує на виявлені недоліки і активно працює над їх усуненням.

По-друге, процес моніторингу дозволяє аудиторам перевіряти не лише сам факт виконання рекомендацій, а й оцінювати якість їх реалізації, що може включати додаткові звіти або уточнення від об'єкта аудиту.

Рада банку виконує важливі наглядові обов'язки, контролює проведення необхідних внутрішніх та зовнішніх оцінок внутрішнього аудиту (проводиться не рідше ніж один раз у п'ять років) та виступає важливим елементом, який підтверджує об'єктивність та високі стандарти роботи підрозділу.

Контроль за проведенням цих оцінок та розробка власних методик призводять до створення чіткої системи моніторингу якості внутрішнього аудиту, включаючи періодичні внутрішні та зовнішні оцінки.

Для оперативного усунення порушень і недоліків важливим у тому числі є контроль з боку ради банку. У разі виявлення проблем аудиторам надається можливість контролювати заходи, що здійснюються правлінням для їх усунення, шляхом проведення повторних перевірок.

Також необхідно забезпечувати активний обмін інформацією між підрозділом внутрішнього аудиту та керівництвом банку щодо значних змін у стратегії, ризиках та операційній діяльності, що дозволяє ефективно планувати аудиторські перевірки.

Ще одним важливим фактором забезпечення аудиту необхідними ресурсами, оскільки від цього залежить здатність аудиторів виконувати свої функції ефективно та своєчасно.

У результаті, всі ці фактори створюють основу для високої якості управління і контролю в банківській установі, підтверджуючи важливість наглядових функцій ради банку чи аудиторського комітету.

Якість роботи аудиту в кожному банку Національний банк України шляхом проведення:

- відповідних перевірок банків;
- безвиїзного нагляду;
- впровадження куратора;
- постійної комунікації;
- тощо.

Також, Національний банк України має право вимагати проведення окремих аудиторських перевірок. Це дозволяє регулятору отримати детальну інформацію про певні аспекти функціонування банку, які можуть бути підвищеним ризиком або потребують особливої уваги.

НБУ також має право вимагати:

- дотримання законодавства та нормативних документів;

- зміни керівника підрозділу;

Це забезпечує виконання аудитом своїх функцій незалежно та об'єктивно.

У разі невиконання банком вимог Національного банку до банку можуть бути застосовані заходи впливу.

Отже, внутрішній аудит в банках України виконує ключову роль у контролі за діяльністю фінансових установ, здійснюючи аудиторські перевірки на основі річних планів, які формуються з акцентом на ризики та стратегічні цілі. Підрозділ внутрішнього аудиту проводить комплексну оцінку процесів управління, фінансової звітності, ефективності системи контролю та ризиків, а також надає консультативні послуги для підвищення ефективності управлінських практик.

Висновки підрозділу 1

Організація та діяльність внутрішнього аудиту в комерційних банках України є критично важливими для забезпечення належного контролю, управління ризиками та гарантування фінансової стабільності.

Будь-який банк в Україні повинен створити підрозділ внутрішнього аудиту. Це сприяє формуванню довіри до результатів перевірок з боку внутрішніх і зовнішніх зацікавлених сторін.

Відповідність міжнародним стандартам не тільки покращує якість внутрішнього аудиту, але й допомагає банкам забезпечити належний контроль за своєю діяльністю, розвивати управлінські практики та знижувати ризики, що можуть загрожувати їхній фінансовій стабільності.

Створення підрозділу внутрішнього аудиту в банку забезпечує належний контроль за діяльністю банку, а також підкреслює прозорість банківської установи.

Запровадження стандартів внутрішнього аудиту сприяє систематизації аудиторських процесів, покращує професійний рівень аудиторів та надає їм відповідні інструменти для якісного виконання своїх функцій.

Основні функції аудиту це перевірка та оцінка процесів, які забезпечують діяльність банку, зокрема корпоративного управління, бухгалтерського обліку, фінансової звітності, а також незалежна оцінка надійності управління інформаційними системами.

Ці функції забезпечують високу ступінь прозорості банківської діяльності та підтверджують її відповідність стратегічним цілям.

Права, надані керівнику підрозділу та внутрішнім аудиторам, дозволяють їм ефективно виконувати свої обов'язки, отримуючи доступ до необхідної інформації та виконання перевірок.

Обов'язки керівника підрозділу внутрішнього аудиту включають управлінські, організаційні та інші аспекти, що вимагають демонстрації менеджерських та лідерських якостей, складання планів діяльності та забезпечення відповідності ресурсів для проведення аудитів.

Аудиторські перевірки проводяться в межах річного плану, що складений з використанням ризикорієнтованого підходу та враховує пропозиції керівництва банку.

Це дозволяє ідентифікувати та зосередити увагу на найбільш ризикових сферах діяльності банку. План може переглядатися принаймні раз на рік, що забезпечує гнучкість та адаптацію до нових викликів і змін у бізнес-середовищі.

Процес моніторингу результатів аудиторських перевірок є важливою складовою забезпечення ефективності та результативності рекомендацій, наданих у звіті. Звіти про аудиторські перевірки надаються всім зацікавленим за результатами перевірки сторонам для вжиття відповідних заходів реагування.

Рада банку виконує важливу наглядову функцію, забезпечуючи контроль за:

- ефективністю та діяльністю аудиту;
- проведенням внутрішніх та зовнішніх оцінок;
- моніторингом виконання рекомендацій;
- наявністю необхідних ресурсів;

Національний банк України в рамках перевірок та безвиїзного нагляду оцінює у тому числі ефективність роботи підрозділу внутрішнього аудиту банку, контролює її відповідність вимогам законодавства та нормативно-правових актів.

Також, Національний банк України встановлює вимоги до Керівника підрозділу внутрішнього аудиту, зокрема щодо освіти та досвіду роботи як у сфері аудиту так і безпосередньо в банківській системі, дотримання обмежень, визначених законодавством.

Внутрішній аудит є важливою складовою забезпечення нормативної діяльності та фінансової стабільності. Створення підрозділу, який діє відповідно до міжнародних стандартів, чітко визначені повноваження, дозволяє ефективно контролювати діяльність банку, управляти ризиками та підтримувати високі стандарти етичного професіоналізму. Це сприяє зміцненню довіри до банківської системи України та забезпечує стабільність фінансових установ.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ДІЯЛЬНОСТІ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

2.1 Основи аналізу ефективності фінансової діяльності комерційного банку

Для ефективного функціонування банку необхідний організаційно-економічний механізм, який за інших рівних умов забезпечував би максимальну віддачу від використання ресурсів у процесі досягнення стратегічних цілей. Основою для обґрунтування та прийняття управлінських рішень щодо управління банком є аналіз та оцінка ефективності його фінансової діяльності. Аналіз динаміки та структури активів наведено у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Аналіз динаміки та структури активів в банку за 2021-2023 рр.

Активи	2021	2022	2023	Темпи змін (%)	
	млн грн.	млн грн.	Тис. грн.	2022/2021	2023/2022
Грошові кошти та їх еквіваленти	25 761 362	32 057 245	604 931	24%	-4%
Кредити та аванси банкам	66 989	978 245	43 336 872	253%	11%
Кредити та аванси клієнтам	68 809	909	52 534 284	-10%	-15%
Інвестиції в цінні папери	14 819 831	25 411 963	54 257 261	71%	114%
Похідні фінансові активи	102 952	321 520	179 053	212%	-44%
Інвестиції в дочірні підприємства	49 155	49 155	49 155	0%	0%
Інвестиційна нерухомість	94 878	70 780	66 079	-25%	-7%
Основні засоби	3 039 105	2 370 744	2 673 696	-22%	13%
Нематеріальні активи за винятком гудвілу	1 438 684	1 975 710	2 373 989	37%	20%
Поточні податкові активи	-	113 291	-	-	-
Відстрочені податкові активи	2 757	51 485	72 863	1767%	42%
Інші фінансові активи	1 294 106	2 932 629	2 591 084	127%	-12%
Інші нефінансові активи	169 231	161 633	264 461	-4%	64%
Загальна сума активів	126 440 062	166 261 344	189 003 728	31%	14%

Джерело: опрацьовано за [1].

Згідно наведеної інформації понад 95% всіх активів банку зосереджені у чотирьох статтях (Грошові кошти та їх еквіваленти, Кредити та аванси банкам, Кредити та аванси клієнтам, Інвестиції в цінні папери). Спостерігається тенденція щодо збільшення кредитів та авансів наданих банкам та збільшення інвестицій у цінні папери. При цьому зменшилася частка кредитів та авансів наданих клієнтам. Інші статті не мають суттєвої частки у структурі активів та складають один, два відсотки.

В основному активи, приносять дохід і сприяють зростанню прибутковості банку та відповідно відносяться до продуктивних активів (також відомих як робочі активи, які активно використовуються для генерування доходу та є основними джерелами прибутку для банку - Кредити та аванси банкам, Кредити та аванси клієнтам, Інвестиції в цінні папери). До непродуктивних активів можна віднести «грошові кошти та їх еквіваленти» враховуючи, що гроші, як зберігаються в касі або на рахунках не приносять доходу. Проте вони є важливими для забезпечення ліквідності та виконання зобов'язань, і хоча самі по собі не генерують дохід безпосередньо вони можуть бути швидко конвертовані в робочі активи, такі як кредити або інвестиції, які вже генерують дохід. Частка непродуктивних, робочих та капіталізованих активів наведеної в таблиці 2.2.

Загальна сума активів зростала щороку: з 126 440 062 тис. грн у 2021 році до 189 003 728 тис. грн у 2023 році. Непродуктивні активи зросли з 25 933 750 тис. грн у 2021 році до 30 942 255 тис. грн у 2023 році, але їх частка у загальних активах зменшилася з 20% до 16%. Основна частка непрацюючих активів складається з грошових коштів та їх еквівалентів, які також зменшилися у відсотковому співвідношенні з 20% у 2021 році до 16% у 2023 році. Робочі активи значно зросли з 79 667 601 тис. грн у 2021 році до 95 871 156 тис. грн у 2023 році. Частка робочих активів у загальних активах збільшилася з 76% у 2021 році до 81% у 2023 році, що свідчить про підвищення ефективності використання активів. Капіталізовані активи залишалися

відносно стабільними, з невеликим зменшенням з 144 033 тис. грн у 2021 році до 115 234 тис. грн у 2023 році.

Таблиця 2.2

Частка та структура непродуктивних, робочих та капіталізованих активів банку за 2021-2023 рр.

Активи	2021		2022		2023	
	Тис. грн.	%	Тис. грн.	%	Тис. грн.	%
Непродуктивні активи:	25 933 750	20%	32 364 154	19%	30 942 255	16%
Грошові кошти та їх еквіваленти	25 761 762	20%	32 037 745	19%	30 604 931	16%
Інше	171 988	0%	326 409	0%	337 324	0%
Робочі активи:	79 667 601	76%	100 764 689	78%	95 871 156	81%
Кредити та аванси банкам	11 906 280	9%	39 078 780	24%	43 336 872	23%
Кредити та аванси клієнтам	68 700 321	55%	61 685 909	37%	52 534 284	28%
Інвестиції в цінні папери	14 983 311	11%	21 419 663	15%	54 257 261	29%
Похідні фінансові активи	1 911 166	0%	1 520	0%	179 053	0%
Інші фінансові активи	1 106 923	1%	2 629	2%	2 591 084	1%
Капіталізовані активи:	14 133 166	4%	14 915 155	2%	115 234	2%
Інвестиції в дочірні підприємства	14 133 166	4%	14 915 155	0%	49 155	0%
Інвестиційна нерухомість	94 873	0%	70 780	0%	66 079	0%
Основні засоби	3 039 105	2%	2 370 744	1%	2 673 696	1%
Нематеріальні активи за винятком гудвілу	1 438 684	1%	1 975 710	1%	2 373 989	1%
Загальна сума активів	126 440 062	100%	166 261 344	100%	189 003 728	100%

Джерело: опрацьовано за [1].

Отже, загальний ріст активів банку свідчить про розширення його діяльності. Збільшення частки робочих активів і зменшення частки непрацюючих активів вказує на підвищення ефективності управління активами.

Динаміка та структура зобов'язань наведена у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3
Динаміка та структура зобов'язань банку за 2021-2023 рр.

Зобов'язання	2021	2022	2023	Темпи змін (%)	
	Тис. грн.	Тис. грн.	Тис. грн.	2022/2021	2023/2022
Кошти банків	602 848	2 385 128	250 126	296%	-90%
Кошти клієнтів	107 344 895	143 610 664	158 662 271	34%	10%
Похідні фінансові зобов'язання	19 570	21 019	45 104	7%	115%
Поточні податкові зобов'язання	271 401	-	3 646 599	-	-
Забезпечення	173 420	582 849	766 758	236%	32%
Інші фінансові зобов'язання	1 759 641	1 826 820	2 984 352	4%	63%
Інші нефінансові зобов'язання	688 787	779 817	813 948	13%	4%
Загальна сума зобов'язань	119 860 562	149 206 397	167 169 158	35%	12%

Джерело: опрацьовано за [1].

Загальна сума зобов'язань зростає з 119 860 562 тис. грн у 2021 році до 167 169 158 тис. грн у 2023 році. Темпи зростання зобов'язань склали 35% у 2022 році порівняно з 2021 роком, 12% у 2023 році порівняно з 2022 роком. При цьому понад 95% загальної суми зобов'язань становлять «Кошти клієнтів», що свідчить про залучення коштів клієнтів як основним джерелом фінансування для банку.

Склад, структура та динаміка власного капіталу наведено у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4
Склад, структура та динаміка власного капіталу банку за 2021-2023 рр.

Власний капітал	2021	2022	2023	Темпи змін (%)	
	Тис. грн.	Тис. грн.	Тис. грн.	2022/2021	2023/2022
Статутний капітал	6 154 516	6 154 516	6 154 516	0%	0%
Емісійний дохід	3 033 598	3 033 598	3 033 598	0%	0%
Резерви та інші фонди банку	4 770 369	5 576 573	7 148 672	17%	28%
Інші резерви	835 048	710 164	658 168	-15%	-7%
Нерозподілений прибуток	785 969	1 580 196	4 839 616	101%	206%
Загальна сума власного капіталу	15 579 500	17 055 047	21 834 570	9%	28%

Джерело: опрацьовано за [1].

Загальна сума власного капіталу зросла з 15 579 500 тис. грн у 2021 році до 21 834 570 тис. грн у 2023 році. Темпи зростання склали 9% у 2022 році порівняно з 2021 роком і 28% у 2023 році порівняно з 2022 роком. Статутний капітал та Емісійний дохід залишалися незмінними протягом трьох років. Резерви та інші фонди банку зросли з 4 770 369 тис. грн у 2021 році до 7 148 672 тис. грн у 2023 році. Нерозподілений прибуток значно зріс з 785 969 тис. грн у 2021 році до 4 839 616 тис. грн у 2023 році. Темпи зростання склали 101% у 2022 році порівняно з 2021 роком і 206% у 2023 році порівняно з 2022 роком.

Значне зростання власного капіталу банку свідчить про покращення фінансової стійкості та підвищення фінансової бази для подальшого розвитку. Зростання резервів та інших фондів вказує на посилення фінансових резервів банку для покриття потенційних ризиків. Значне зростання нерозподіленого прибутку свідчить про підвищення прибутковості банку та ефективність його діяльності. Загалом, банк демонструє позитивну динаміку зростання власного капіталу, що є важливим показником його фінансової стабільності та здатності до розвитку.

Аналіз доходів і витрат банку за весь період прибутку наведено у таблиці 2.5.

Таблиця 2.5
Аналіз доходів і витрат банку за весь період прибутку за 2021-2023 рр.

Доходи та витрати	2021	2022	2023	Темпи змін (%)	
	Тис. грн.	Тис. грн.	Тис. грн.	2022/2021	2023/2022
Чистий процентний дохід	16 592 178	12 806 605	8 195 008	-23%	-36%
Чистий комісійний дохід	2 294 692	2 154 579	2 671 486	-6%	24%
Прибуток від зменшення корисності (збиток), МСФЗ 9	-3 743 496	-9 457 201	79 561	153%	-101%
Інші доходи	55 672	54 950	94 345	-1%	72%
Чистий прибуток (збиток) від операцій з ін. валютою	1 962 608	2 446 598	629 782	25%	-74%
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки іноземної валюти	-189 996	561 808	25 054	-396%	-96%

Чистий прибуток (збиток) від операцій з фінінструментами	650 724	120 604	176 600	-81%	46%
Чистий прибуток (збиток) з борговими фінінструментами	-	-91	31 626	-	-34854%
Прибуток (збиток) припин. визнання фінантивів	-133 266	-108 922	-95 526	-18%	-12%
Інші прибутки (збитки)	26 179	296 376	-112 688	1032%	-138%
Витрати на виплати працівникам	-3 726 596	-3 548 718	-2 969 597	-5%	-16%
Амортизаційні витрати	-1 317 609	-889 133	-911 874	-33%	3%
Інші адміністративні та операційні витрати	-2 704 332	-2 262 206	-1 878 089	-16%	-17%
Прибуток від зменшення корисності	-31 257	-151 257	11 838	384%	-108%
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки інвестнерухомості	-	-	-563	-	-94%
Прибуток (збиток) до оподаткування	9 755 501	2 011 279	5 946 963	-79%	195%
Доходи від повернення податку (витрати на сплату)	4 234 253	-44 181	1 073 624	-91%	143%
Прибуток (збиток)	15 989 754	2 057 098	7 020 587	-67%	210%

Джерело: опрацьовано за ДП

Чистий процентний дохід зменшився протягом трьох років, що свідчить про зниження ефективності кредитної діяльності. Чистий комісійний дохід зріс у 2023 році після незначного зниження у 2022 році та свідчить про зростання обсягу комісійних послуг. Збиток від зменшення корисності, що зріс до -9 457 201 тис. грн. у 2022 році вказує на знецінення активів через погіршення економічних умов та зростання непрацюючих кредитів. Проте прибуток від відновлення корисності у 2023 році (79 561 тис. грн.) свідчить про стабілізацію ситуації та часткове відновлення вартості раніше знецінених активів. Витрати на виплати працівникам та інші адміністративні витрати зменшуються, що є наслідком оптимізації витрат. Чистий прибуток значно зріс у 2023 році після падіння у 2022 році та свідчить про

загальне покращення фінансових результатів банку. Загалом, після складного 2022 року, банк демонструє позитивні тенденції у 2023 році, що свідчить про відновлення та покращення фінансової стабільності.

2.2. Види, порядок складання та подання звітності комерційним банком

Банк забезпечує подання фінансової звітності відповідно до вимог МСФЗ та регуляторних органів, що сприяє прозорості та довірі з боку всіх зацікавлених сторін. Банк керується Міжнародними стандартами фінансової звітності (IFRS) при складанні своєї фінансової звітності. Це забезпечує прозорість, порівнянність та надійність фінансових даних.

Банками складається наступна фінансова звітність:

- Баланс (Звіт про фінансовий стан)
- Звіт про прибутки та витрати (Звіт про сукупний дохід)
- Звіт про рух грошових коштів
- Звіт про зміни у власному капіталі
- Примітки до фінансової звітності

Можна виділити наступних користувачів фінансової звітності:

Регуляторні органи (Національний банк України (НБУ) та Державна податкова служба України. Акціонери та інвестори. Кредитори та фінансові партнери. Аудиторські компанії. Інші зацікавлені сторони).

Фінансова звітність може бути доступна для інших зацікавлених сторін, таких як рейтингові агентства, аналітики та громадськість.

Терміни подання:

Квартальна фінансова звітність: Подається до НБУ та інших регуляторних органів протягом встановлених термінів після закінчення кварталу.

Річна фінансова звітність: Подається до НБУ, акціонерів та інших користувачів протягом встановлених термінів після закінчення фінансового року.

Проміжна фінансова звітність: Може подаватися на вимогу регуляторних органів або інших зацікавлених сторін.

Статистична звітність банку подається до кількох основних установ, які регулюють банківську діяльність і забезпечують моніторинг економічних показників. Основні установи, куди подається статистична звітність банком:

1. Національний банк України (НБУ):

Національний банк України є основним регулятором банківської діяльності в країні. Банки зобов'язані подавати різні види статистичної звітності до НБУ, включаючи: щоденні, щотижневі, щомісячні, квартальні та річні звіти.

2. Державна служба статистики України:

Банки також подають статистичну звітність до Державної служби статистики України, яка займається збором і аналізом статистичних даних про економіку країни. Щомісячні та квартальні звіти: Звіти про фінансові результати, Звіти про інвестиції, Звіти про зайнятість та оплату праці

3. Міністерство фінансів України:

Подання певних видів статистичної звітності, особливо у контексті державних фінансів та обліку зовнішньої торгівлі.

4. Інші регуляторні органи (Фінансове гарантування вкладів фізичних осіб (ФГВФО), Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку, тощо)

Порядок складання та подання звітності визначається у внутрішніх документах Банку.

При складанні фінансової звітності Банку керується принципами безперервності діяльності, нарахування, обачності, послідовності, суттєвості, відповідності доходів і витрат, а також повного висвітлення. Фінансова звітність повинна відповідати якісним характеристикам зрозумілості, доречності, надійності, порівнянності, своєчасності та достовірності, що забезпечує її корисність для прийняття економічних рішень користувачами.

Процес складання та затвердження фінансової звітності в Банку включає збір, обробку та аналіз даних, складання відповідних звітів, внутрішній та

зовнішній аудит (залучення незалежної аудиторської компанії для перевірки фінансової звітності), затвердження керівництвом банку, подання регуляторним органам та публікацію (річна фінансова звітність публікується на офіційному веб-сайті банку та в інших доступних джерелах для акціонерів, інвесторів та громадськості).

Здійснено аналіз структури доходів та витрат Банку, понесених для отримання цих доходів, адже у ході їх порівняння й визначають фінансові результати діяльності. Аналіз структури доходів і витрат, відстеження їх динаміки свідчить про доцільність здійснення витрат у порівнянні з отриманими доходами. Для оцінки структури доходів, витрат і фінансових результатів також використовуються дані Звіту про фінансові результати.

Проаналізуємо структуру фінансових доходів банку, отриманих у 2021-2023 рр. на основі даних Звіту про прибуток та збитки за 2021- 2023 рр. Для цього побудуємо аналітичну таблицю 2.6.

Таблиця 2.6

Аналіз основних показників фінансової звітності, які характеризують фінансовий стан, результати діяльності банку

Доходи та витрати	2022				2023	
	Тис. грн.	%	Тис. грн.	%	Тис. грн.	%
Процентний дохід	19 766 488	65%	14 860 103	62%	9 698 349	55%
Комісійні доходи	7 026 783	23%	5 108 902	21%	6 691 964	38%
Чистий прибуток (збиток) від операцій з ін. валютою	1 962 608	7%	2 446 598	10%	629 782	4%
Інші процентні доходи	690 025	2%	391 014	2%	287 055	2%
Доходи ін. статей	732 575	2%	1 033 738	4%	419 024	2%
Доходи:	30 178 479	100%	23 840 355	100%	17 726 174	100%
Комісійні витрати	-4 732 091	23%	-2 954 323	14%	-4 020 478	34%
Процентні витрати	-3 864 335	19%	-2 444 512	11%	-1 790 396	15%
Витрати на виплати працівникам	-3 726 596	18%	-3 548 718	16%	-2 969 597	25%
Прибуток від зменшення корисності (збиток), МСФЗ 9	-3 743 496	18%	-9 457 201	43%	-	-

Інші адміністративні та операційні витрати	-2 704 332	13%	-2 262 206	10%	-1 878 089	16%
Амортизаційні витрати	-1 317 609	6%	-889 133	4%	-911 874	8%
Витрати ін. статей	-354 519	2%	-269 983	1%	-208 777	2%
Витрати:	-20 442 978	100%	-21 826 076	100%	-11 779 211	100%
Прибуток (збиток) до оподаткування	9 735 501		2 014 279		5 946 963	
Доходи від повернення податку (витрати на сплату)	-4 954 253		-441 481		-1 073 624	
Прибуток (збиток)	4 781 248		1 572 798		4 873 339	

Джерело: опрацьовано за [1].

Згідно проведеного аналізу показників дохід зменшувався щороку, що вказує на зменшення обсягів кредитування. Комісійні доходи знизилися у 2022 році, але значно зросли у 2023 році, що свідчить про підвищення активності у сфері комісійних послуг та стабілізації ситуації після кризового 2022 року.

В частині витрат спостерігається зростання комісійних витрат у 2023 році після зниження у 2022 році та зниження процентних витрат, що може свідчити про зменшення зарплати задованих коштів. Прослідковується зниження витрати на виплати працівникам, що може свідчити про оптимізацію процесів.

У 2023 році спостерігається покращення фінансових результатів та збільшення прибутку з 1 572 798 тис. грн. до 4 873 339 тис. грн. Основний позитивний вплив на збільшення прибутку мали збільшення комісійних доходів та зменшення витрат на виплати працівникам та інші адміністративні та операційні витрати. Okремо необхідно відмітити значний вплив на фінансовий результат 2022 року збитку від зменшення корисності (9 457 201 тис.грн. або 43% всіх витрат), що пов'язано в основному з визнанням Банком збитку від зменшення корисності кредитів.

У складі власного капіталу відбулися наступні основні зміни: зростання резервів та інших фондів банку та значне зростання нерозподіленого прибутку. Статутний капітал у 2021-2023 роках залишається без змін.

Статистична звітність подається Банком до НБУ згідно Правил організації статистичної звітності, що подається до Національного банку України, затверджених постановою Правління Національного банку України від 13 листопада 2018 року № 120 (зі змінами). Склад статистичної звітності для НБУ включає різноманітні форми звітів, що охоплюють фінансовий стан, ліквідність, кредитні ризики, валютні операції, операції з цінними паперами, капітал, резерви, операції з клієнтами та операційні ризики, тощо. Виділяють щоденну, щотижневу, щомісячну, квартальну та річну звітність.

2.3. Методологічні засади та аналіз фінансової діяльності

комерційного банку

За результатами аналізу даних балансу можна зробити наступну загальну оцінку фінансового стану банку. Так, фінансовий стан банку за 2021-2023 роки характеризується стабільним зростанням активів, зобов'язань та власного капіталу. Банк продовжує тенденцію до зростання інвестицій в цінні папери. У той же час спостерігається зростання об'ємів кредитування клієнтів. Загалом, банк продовжує розширювати свою діяльність та покращувати фінансові показники, що свідчить про ефективне управління та стійкість до ринкових викликів.

У той же час, для оцінки задовільності балансу важливо розглянути кілька ключових аспектів: ліквідність, рентабельність, капіталізацію та якість активів.

Що стосується ліквідності то «Грошові кошти та їх еквіваленти» зросли на 24% у 2022 році, але знизилися на 4% у 2023 році. Що у цілому свідчить про достатню ліквідність. «Кредити та аванси банкам» зросли на 253% у 2022 році та 11% у 2023 році, що вказує на активну міжбанківську діяльність і підтримку ліквідності. Значне зростання «Нерозподіленого прибутку» на

101% у 2022 році та на 206% у 2023 році свідчить про підвищення прибутковості банку та рентабельність. «Резерви та інші фонди банку» зросли на 17% у 2022 році та на 28% у 2023 році, що вказує на посилення фінансових резервів банку для покриття потенційних ризиків. Загальна сума власного капіталу зросла на 9% у 2022 році та на 28% у 2023 році, що свідчить про покращення фінансової стійкості та підвищення фінансової бази для подальшого розвитку. Статутний капітал та емісійний дохід незмінні протягом трьох років, що свідчить про стабільність базової фінансової структури банку. Зниження «Кредитів та авансів клієнтам» на 10% у 2022 році та на 15% у 2023 році свідчить про зменшення попиту на кредити або підвищення кредитних ризиків та зменшення якості активів.

Отже, за результатами проведеного аналізу Баланс банку за 2021-2023 роки можна вважати задовільним. Банк демонструє стабільне зростання активів, зобов'язань та власного капіталу, що свідчить про його фінансову стійкість та ефективне управління. Однак зниження кредитування клієнтів потребують додаткових зусиль для забезпечення подальшого стабільного розвитку.

Для аналізу ліквідності було проаналізовано наскільки Банк дотримується нормативів ліквідності встановлених Національним банком України (НБУ), а саме:

Коефіцієнт покриття ліквідністю (liquidity coverage ratio – LCR) – це співвідношення високоякісних ліквідних активів банку до суми, необхідної для покриття підвищеного відтоку коштів з банку впродовж 30 днів. Він показує здатність банку витримувати короткострокові ліквідні шоки – явище, характерне для кризових періодів, коли спостерігається значний відтік коштів клієнтів. Розраховується окремо в іноземній валюті (ІВ) та національній валюті (НВ). Згідно з нормами ЄС значення коефіцієнта LCR для банків встановлено на рівні 100 %.

Коефіцієнт чистого стабільного фінансування або NSFR (Net Stable Funding Ratio) - визначає мінімальний необхідний рівень ліквідності банку на

горизонті один рік. Він розраховується як співвідношення обсягу наявного стабільного фінансування до обсягу необхідного стабільного фінансування. Згідно з нормами ЄС та Базельськими рекомендаціями значення NSFR для банків має становити не менше 100%.

Аналіз дотримання нормативів покриття ліквідністю (LCR) та чистого стабільного фінансування (NSFR) наведено у таблиці 2.7.

Таблиця 2.7

Аналіз дотримання нормативів покриття ліквідністю (LCR) та чистого стабільного фінансування (NSFR) банку за 2021-2023 рр.

Норматив Ліквідності	Min значення	2021	2022	2023	Темпи змін (%)	
		%	%	%	2022/2021	2023/2022
LCR _{нв}	100%	210,08	205,75	228,64	40%	-25%
LCR _{ів}	100%	211,70	202,60	234,99	5%	-30%
NSFR	100%	122,32	117,8	198,91	40%	16%

Джерело: опрацьовано за [1].

Значення LCR_{нв} та LCR_{ів} значно перевищує мінімальне значення у всі роки, що свідчить про високу ліквідність у національній валюті. Незважаючи на зниження у 2023 році, показник залишається на високому рівні. Значення NSFR значно перевищує мінімальне значення у всі роки, що свідчить про стабільність довгострокового фінансування банку. Показник демонструє позитивну динаміку зростання, що є ознакою покращення фінансової стійкості.

З метою оцінки платоспроможності Банку проаналізовані наступні показники:

Коефіцієнт автономії (коефіцієнт власного капіталу). Коефіцієнт автономії розраховується як відношення власного капіталу до загальних активів і відображає частку активів, яка фінансується за рахунок власного капіталу.

Коефіцієнт покриття (коефіцієнт покриття зобов'язань власним капіталом) є фінансовим показником, який відображає здатність банку покривати свої зобов'язання за рахунок власного капіталу. Цей показник дозволяє оцінити фінансову стійкість і платоспроможність організації.

Аналіз коефіцієнтів автономії та покриття наведено у таблиці 2.8.

Таблиця 2.8

Аналіз коефіцієнтів автономії та покриття банку за 2021-2023 рр.

Коефіцієнт	2021	2022	2023	Темпи змін (%)	
				2022/2021	2023/2022
Коефіцієнт автономії	0,12	0,10	0,12	-17%	20%
Коефіцієнт покриття	0,14	0,11	0,13	-21%	18%

Джерело: опрацьовано за [1].

Фінансова стійкість банку за 2021-2023 роки демонструє певні коливання, але загалом показники покращилися у 2023 році порівняно з 2022 роком. Зростання коефіцієнтів автономії та покриття зобов'язань власним капіталом у 2023 році свідчить про покращення фінансової стабільності банку.

Враховуючи викладені ліквідність, платоспроможність та фінансова стійкість банку за 2021-2023 роки є задовільними. Банк демонструє високу ліквідність, достатню капіталізацію та покращення фінансової стійкості, що забезпечує його здатність виконувати свої зобов'язання перед клієнтами та контрагентами і підтримувати стабільний розвиток.

У рамках аналізу ділової активності Банку (відображає його здатність ефективно здійснювати свою операційну діяльність, генерувати доходи та управляти своїми активами та зобов'язаннями) проаналізовані основні показники ділової активності: Коефіцієнт обіговості активів (показує, наскільки ефективно банк використовує свої активи для генерування доходів) та розраховується як співвідношення чистого доходу до загальних активів; Коефіцієнт обіговості кредитного портфеля (показує, наскільки ефективно банк використовує свої кредити та аванси клієнтам для генерування доходів) та розраховується як співвідношення чистого доходу до кредитів та авансів

клієнтам. Аналіз коефіцієнтів обіговості активів та обіговості кредитного портфеля наведено у таблиці 2.9.

Таблиця 2.9

Аналіз коефіцієнтів обіговості активів та обіговості кредитного портфеля банку за 2021-2023 рр.

Коефіцієнт	2021	2022	2023	Темпи змін (%)	
				2022/2021	2023/2022
Коефіцієнт обіговості активів	0,24	0,14	0,09	-42%	-36%
Коефіцієнт обіговості кредитного портфеля	0,44	0,39	0,34	-11%	-13%

Джерело: опрацьовано за [1].

Ділова активність банку демонструє зниження ефективності використання активів та кредитного портфеля для генерування доходів протягом 2021-2023 років.

Для аналізу використання основних засобів (включають нерухомість, обладнання та інші довгострокові активи, які використовуються для ведення операційної діяльності) та оборотних активів (включають грошові кошти, кредити та аванси банкам, інвестиції в цінні папери та інші короткострокові активи) проаналізовано коефіцієнт рентабельності основних засобів, що розраховується як співвідношення чистого прибутку до основних засобів; Коефіцієнт обіговості оборотних активів, що розраховується як співвідношення чистого доходу до оборотних активів. Аналіз коефіцієнтів рентабельності основних засобів та обіговості оборотних активів наведено у таблиці 2.10.

Таблиця 2.10

Аналіз коефіцієнтів рентабельності основних засобів та обіговості оборотних активів банку за 2021-2023 рр.

Коефіцієнт	2021	2022	2023	Темпи змін (%)	
				2022/2021	2023/2022
Коефіцієнтів рентабельності основних засобів	1,57	0,66	1,82	-58%	176%
Коефіцієнт обіговості оборотних активів	0,57	0,24	0,14	-58%	-42%

Джерело: опрацьовано за [1].

Коефіцієнт рентабельності основних засобів зріс з 1.57 у 2021 році до 1.82 у 2023 році, що свідчить про покращення ефективності використання основних засобів для генерування прибутку.

У той же час Коефіцієнт обіговості оборотних активів знизився з 0.57 у 2021 році до 0.14 у 2023 році, що вказує на зниження ефективності використання оборотних активів для генерування доходів.

Для оцінки рівня доходності (прибутковості) діяльності банку проаналізовані наступні фінансові показники, які відображають здатність банку генерувати прибуток:

- Рентабельність активів (ROA - Return on Assets, відображає, наскільки ефективно банк використовує свої активи для генерування прибутку), що розраховується як співвідношення чистого доходу до загальних активів та помножити на 100%;

- Рентабельність власного капіталу (ROE - Return on Equity, відображає, наскільки ефективно банк використовує свій власний капітал для генерування прибутку), що розраховується як співвідношення чистого прибутку до власного капіталу та помножити на 100%;

- Чиста рентабельність (Net Profit Margin, відображає, яка частка доходів банку залишається у вигляді чистого прибутку після вирахування всіх витрат), що розраховується як співвідношення чистого прибутку до чистого доходу та помножити на 100%.

Аналіз показників ROA (Return on Assets), ROE (Return on Equity) та Net Profit Margin наведено у таблиці 2.11.

Таблиця 2.11

Аналіз показників ROA (Return on Assets), ROE (Return on Equity) та Net Profit Margin банку за 2021-2023 рр.

Коефіцієнт	2021	2022	2023	Темпи змін (%)	
	%	%	%	2022/2021	2023/2022
Return on Assets (ROA)	3,78	0,95	2,58	-75%	172%
Return on Equity (ROE)	30,68	9,22	22,32	-70%	142%
Net Profit Margin	15,84	6,60	27,50	-58%	317%

Джерело: опрацьовано за [1].

Рівень доходності (прибутковості) діяльності банку за 2021-2023 роки демонструє значні коливання. Після зниження рентабельності активів, власного капіталу та чистої рентабельності продажів у 2022 році, показники значно покращилися у 2023 році. Це свідчить про відновлення ефективності використання активів і власного капіталу для генерування прибутку. У той же час необхідно врахувати негативний вплив військових дій у 2022 році та відповідний вплив на банк та показники банківського сектору в 2022 році.

Отже, фінансовий стан банку за 2021-2023 роки характеризується стабільним зростанням активів, зобов'язань та власного капіталу. Банк демонструє тенденції у зростанні інвестицій в цінні папери. У той же час спостерігається зниження об'ємів кредитування клієнтів. Банк демонструє високу ліквідність, достатню капіталізацію та покращення фінансової стійкості, що забезпечує його здатність виконувати свої зобов'язання перед клієнтами та контрагентами і підтримувати стабільний розвиток.

У той же час банку доцільно провести аналіз операційних витрат та розробити заходи для їх подальшої оптимізації з метою підвищення рентабельності. Провести роботу з метою розширення клієнтської бази та збільшення кредитного портфеля. Розглянути можливість персориєнтації з інвестування в цінні папери на надання кредитів. Це може покращити рентабельність та сприяти підвищенню доходності банку.

Висновки до розділу 2

У цьому розділі було проведено детальний аналіз динаміки та структури активів, зобов'язань, власного капіталу, доходів і витрат банку за 2021-2023 роки.

Загальна сума активів банку зростала щороку, що свідчить про розширення його діяльності. Основна частка активів зосереджена у чотирьох статтях: грошові кошти та їх еквіваленти, кредити та аванси банкам, кредити та аванси клієнтам, інвестиції в цінні папери.

Спостерігається тенденція до збільшення кредитів та авансів наданих банкам та інвестицій у цінні папери, при цьому зменшилася частка кредитів та авансів наданих клієнтам.

Загальна сума зобов'язань банку також зростала щороку, з основною часткою, що припадає на кошти клієнтів. Це свідчить про ефективне залучення коштів клієнтів як основного джерела фінансування.

Власний капітал банку зріс за рахунок збільшення резервів та інших фондів, а також значного зростання нерозподіленого прибутку. Це вказує на покращення фінансової стійкості банку та підвищення його фінансової бази для подальшого розвитку.

Чистий процентний дохід банку значно зменшився протягом трьох років, що може свідчити про зменшення ефективності кредитної діяльності. Проте, чистий комісійний дохід зріс у 2023 році після незначного зниження у 2022 році, що вказує на зростання обсягу комісійних послуг.

Витрати на виплати працівникам та інші адміністративні витрати зменшуються, що є наслідком оптимізації витрат. Чистий прибуток значно зріс у 2023 році після падіння у 2022 році, що свідчить про загальне покращення фінансових результатів банку.

Аналіз показників ліквідності та платоспроможності банку свідчить про високу ліквідність та стабільність довгострокового фінансування. Значення коефіцієнтів покриття ліквідністю (LCR) та чистого стабільного фінансування (NSFR) значно перевищують мінімальні значення, що встановлені

Національним банком України, що свідчить про здатність банку витримувати короткострокові та довгострокові фінансові шоки.

Ділова активність банку демонструє зниження ефективності використання активів та кредитного портфеля для генерування доходів протягом 2021-2023 років.

Проте, показники рентабельності активів (ROA), власного капіталу (ROE) та чистої рентабельності продажів (Net Profit Margin) значно покращилися у 2023 році після зниження у 2022 році, що свідчить про відновлення ефективності використання активів і власного капіталу для генерування прибутку.

Враховуючи проведеній аналіз надано рекомендації:

- щодо оптимізації операційних витрат: провести детальний аналіз операційних витрат та розглянути можливість подальшої оптимізації з метою підвищення рентабельності.

- щодо проведення роботи з метою розширення клієнтської бази та збільшення обсягів кредитування клієнтів. Це може включати розробку нових кредитних продуктів та удосконалення умов кредитування для залучення нових клієнтів.

- розглянути можливість оптимізації інвестування в цінні папери на надання кредитів. Це може включати рекомендації щодо підвищення рентабельності та сприяти підвищенню доходності банку.

Отже, фінансовий стан банку за 2021-2023 роки характеризується стабільним зростанням активів, зобов'язань та власного капіталу, що свідчить про його фінансову стійкість та ефективне управління.

Банк демонструє високу ліквідність, достатню капіталізацію та покращення фінансової стійкості, що забезпечує його здатність виконувати свої зобов'язання перед клієнтами та контрагентами і підтримувати стабільний розвиток. Проте, зниження обсягів кредитування клієнтів та ефективності використання активів потребують додаткової уваги для забезпечення подальшого стабільного розвитку.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ В КОМЕРЦІЙНОМУ БАНКУ

3.1. Сучасні підходи в організації внутрішнього аудиту в банках

Радою з міжнародних стандартів внутрішнього аудиту у 2025 році впроваджені нові Глобальні стандарти внутрішнього аудиту, що змінює організацію та структуру Міжнародної основи професійної практики (МОПІ).

У нових Глобальних стандартах внутрішнього аудиту визначені Глобальні стандарти та Тематичні вимоги на відміну від обов'язкових і рекомендованих керівництв минулих стандартів.

Нові Глобальні стандарти внутрішнього аудиту мають розділів:

- I «Мета внутрішнього аудиту»;
- II «Етичне ставлення та професіоналізм»;
- III «Нагляд за функцією внутрішнього аудиту»;
- IV «Управління функцією внутрішнього аудиту»;
- V «Надання підтримки внутрішнього аудиту»;

та 15 принципів.

- 1) «Демонструвати чесність»;
- 2) «Підтримувати об'єктивність»;
- 3) «Демонструвати компетентність»;
- 4) «Застосовувати належну професійну ретельність»;
- 5) «Дотримуватися конфіденційності»;
- 6) «Отримувати повноваження від ради»;
- 7) «Мати незалежну позицію»;
- 8) «Перебувати під наглядом ради»;
- 9) «Планувати стратегічно»;
- 10) «Управляти ресурсами»;
- 11) «Комунікувати ефективно»;
- 12) «Підвищувати якість»;

- 13) «Ефективно планувати завдання»;
- 14) «Виконувати завдання»;
- 15) «Повідомляти про результати завдань та здійснювати моніторинг планів заходів»

Всього визначено 52 стандарти, кожен з яких складається з:

- вимоги;
- рекомендації з упровадження;
- прикладів доказів відповідності.

Вимоги обов'язкові до виконання. Рекомендації з упровадження надають більш детальні пояснення та підходи щодо впровадження стандартів.

Приклади надають практики, що можуть бути використані для підтвердження дотримання вимог стандартів.

Розглянемо кожний розділ нових Глобальних стандартів внутрішнього аудиту:

Розділ I «Мета внутрішнього аудиту»

Встановлює, що внутрішній аудит підвищує здатність організації створювати, захищати та покращувати результати, надаючи раді та керівництву незалежні послуги, засновані на аналізі ризиків, а також об'єктивні консультації, бачення та про...

Внутрішній аудит підвищує здатність організації щодо:

- досягнення встановлених цілей;
- ефективного управління;
- прийняття обґрунтованих рішень;
- підтримання репутації та довіри;
- служби інтересам суспільства.

Внутрішній аудит найбільш ефективний, коли:

- його виконують висококваліфіковані професіонали згідно з новими Стандартами Внутрішнього Аудиту;
- підрозділ внутрішнього аудиту є незалежним та підзвітним раді;
- аудиторі діють без неправомірного впливу;

Розділом II «Етичне ставлення та професіоналізм»

Визначає очікувану поведінку для внутрішніх аудиторів, включаючи керівників підрозділів внутрішнього аудиту. Дотримання принципів і стандартів цього Розділу забезпечує довіру до професії, сприяє створенню відповідної етичної культури в цій сфері та забезпечує основу для надійної роботи та обґрунтованих рішень аудиторів.

Від аудиторів очікується дотримання стандартів етики та професіоналізму. Якщо ж аудитори повинні слідувати іншим етичним кодексам або правилам поведінки, наприклад, кодексам організації, вони все одно зобов'язані відповідати принципам і стандартам етики та професіоналізму.

Аудитори відповідальні за своєчасну відповідність стандартам, проте очікується, що керівник внутрішнього аудиту буде підтримувати та сприяти дотриманню цих принципів і стандартів, забезпечуючи можливості у тому числі для навчання та розвитку. Керівник внутрішнього аудиту залишається відповідальним за етичне середовище професіоналізму в середині підрозділу внутрішнього аудиту.

Розділ III «Нагляд керівництва внутрішнього аудиту»

Визначає вимоги щодо ради та радию для створення підрозділу внутрішнього аудиту, забезпечення його незалежного статусу та контролю за його діяльністю та обов'язки вищого керівництва, що мають сприяти ефективному управлінню підрозділом внутрішнього аудиту.

Відповідальність за виконання вимог, викладених у цьому розділі несе керівник внутрішнього аудиту, але все ж таки діяльність ради та керівництва є ключовою для успішного досягнення цілей аудиту.

Взаємодія між радою, керівництвом і керівником внутрішнього аудиту також визначені у Стандартах та є необхідними для налагодження продуктивної співпраці.

Розділ IV «Управління функцією внутрішнього аудиту»

У цьому Розділі визначено, що Керівник аудиту несе відповідальність за управління функцією внутрішнього аудиту згідно Положення про внутрішній аудит та Глобальних Стандартів. До його обов'язків входять стратегічне планування, залучення та використання необхідних ресурсів, комунікація та взаємовідносини із зацікавленими сторонами, а також підвищення ефективності підрозділу внутрішнього аудиту.

Відповідні обов'язки можуть бути передані іншим кваліфікованим фахівцям підрозділу аудиту, проте Керівник внутрішнього аудиту залишається відповідальним. Пряме підпорядкування раді забезпечує виконання підрозділом внутрішнього аудиту своїх функцій та належного розгляду результатів внутрішнього аудиту.

Розділ V «Надання послуг внутрішнього аудиту»

Цей Розділ передбачає, що для проведення внутрішнього аудиту аудиторі повинні ретельно планувати аудиторське завдання для професійної підготовки спостережень/визначень, співпрацювати з керівництвом для розробки рекомендацій/засильчаних дій, стосуються виявлених спостережень/недоліків, отримувати комунікацію з відповідальними співробітниками об'єкту аудиту до введенні аудиторської перевірки так і після її завершення.

Стандарти виконання завдань мають певну послідовність, проте етапи їх реалізації не завжди є чіткими. Тому порядок виконання певних етапів на практиці може змінюватися (залежить від аудиторського завдання).

Послуги внутрішнього аудиту охоплюють як надання впевненості, так і консультаційні послуги. Незалежно від типу завдання – чи то надання впевненості, чи консультаційні послуги – внутрішні аудиторі зобов'язані дотримуватися встановлених стандартів.

Надання впевненості спрямоване на підтвердження ефективності окремих процесів управління, ризик-менеджменту та контролю для ради та керівництва. Внутрішні аудитори здійснюють необхідну оцінку та надають висновки щодо результатів завдання, включаючи звіти про ефективність процесів.

Консультаційні послуги як правило надаються аудитом на запит ради або керівництва. Обсяг консультаційних послуг погоджується зі стороною, яка їх зашгує.

Під час надання консультаційних послуг внутрішні аудитори мають зберігати об'єктивність і уникати прийняття на себе управлінських обов'язків.

Отже, основні зміни включають нову структуру стандартів, інтеграцію обов'язкових і рекомендованих стандартів, а також впровадження тематичних вимог для підтримки аудиторів у специфічних ризикових сферах та визначають, що внутрішня функція покращує здатність організації досягати поставлених цілей, ефективно управляти ризиками, приймати обгрунтовані рішення та підтримувати довіру між зацікавлених сторін.

Для ефективності внутрішнього аудиту необхідно, щоб функція була незалежною, підпорядковані їй повинні виконуватися компетентними професіоналами. Керівники функції внутрішнього аудиту несуть відповідальність за стратегічне планування, розподіл ресурсів та підтримку етичних стандартів. Внутрішні аудитори повинні дотримуватися стандартів під час надання як послуг з надання впевненості, так і консультаційних послуг, забезпечуючи об'єктивність та незалежність у своїй роботі.

Також, з січня 2025 року впроваджено Новий Кодекс практики внутрішнього аудиту (далі по тексту) - Кодекс, що встановлює основні принципи для створення сильної та ефективної функції внутрішнього аудиту.

Кодекс охоплює фінансові послуги, приватний та громадський сектори та відображає остаточні рекомендації незалежного Комітету з перегляду Кодексу практики внутрішнього аудиту та отримав повне схвалення Ради Інституту Внутрішніх Аудиторів (UK). Прийняття цих принципів максимізує

цінність внутрішнього аудиту та розкриє весь потенціал професії внутрішнього аудиту.

Випуск нового Кодексу є особливо актуальним, оскільки професія внутрішнього аудиту розвивається в умовах зростаючої невизначеності, ризиків і швидких змін. Він надає унікальну можливість посилити роль внутрішнього аудиту в наданні допомоги радам директорів та вищому керівництву в ефективному виявленні, управлінні та зменшенні ризиків у динамічному середовищі.

Кодекс відповідає Міжнародним основам професійної практики та новим Глобальним стандартам внутрішнього аудиту, які є фундаментом для внутрішнього аудиту. Він служить галузевим орієнтиром для впровадження передових практик та підвищення стандартів професії внутрішнього аудиту.

Кодекс застосовується до всіх функцій внутрішнього аудиту в секторі фінансових послуг, приватному та громадському секторах, відповідно до нових Глобальних стандартів внутрішнього аудиту. Очікується, що всі функції повинні дотримуватися принципів Кодексу. Провайдери зовнішньої оцінки якості будуть порівнювати діяльність внутрішнього аудиту з Кодексом та оцінювати прогрес у впровадженні найкращих практик.

Новий Кодекс направляє внутрішній аудит продовжувати відігравати ключову роль у захисті активів, репутації та стійкості у т.ч. банківських установ.

Отже, Новий Кодекс практики внутрішнього аудиту, впровадженій з січня 2025 року, встановлює основні принципи для створення сильної та ефективної функції внутрішнього аудиту у фінансових, приватних та громадських секторах. Відповідаючи Міжнародним основам професійної практики та новим Глобальним стандартам внутрішнього аудиту, Кодекс слугує галузевим орієнтиром для впровадження передових практик та підвищення стандартів професії. Він є особливо актуальним у сучасних умовах невизначеності та ризиків, надаючи можливість посилити роль внутрішнього аудиту в управлінні ризиками. Очікується, що всі функції

внутрішнього аудиту будуть дотримуватися принципів Кодексу, а провайдери зовнішньої оцінки якості оцінюватимуть прогрес у впровадженні найкращих практик. Кодекс спрямований на те, щоб внутрішній аудит продовжував відігравати ключову роль у захисті активів, репутації та стійкості організацій, включаючи банківські установи.

3.2. Шляхи покращення результатів діяльності комерційного банку та організації роботи внутрішнього аудиту

Основна мета банківської діяльності полягає у стабільному отриманні прибутку через надання високоякісних фінансових послуг, ефективне управління активами та збереження надійності фінансової стабільності та довіри клієнтів. Реалізація цієї мети сприятиме стійкому розвитку банку та підвищенню його конкурентоспроможності на ринку фінансових послуг.

Прибуток є результатом діяльності підприємства, який визначає та відображає ефективність його господарювання. Він є важливим показником, що стимулює господарську, виробничу та підприємницьку активність.

Для підвищення прибутковості підприємства або удосконалення його фінансової діяльності, потрібно систематично оцінювати порядок формування та використання чистого прибутку, здійснювати аналіз основних факторів, які впливають на формування чистого прибутку, оцінювати їх динаміку.

Отримані під час аналізу дані повинні стати основою для пошуку резервів зростання прибутку та при прогнозуванні бажаного прибутку банку.

Узагальнивши матеріал по методиці аналізу рівня, динаміки і структури фінансових результатів банку, можна розробити власний підхід щодо даного напрямку аналізу.

Отримані результати дали можливість здійснити деяке узагальнення щодо доходів, витрат і фінансового результату банку. Зокрема, процентний дохід значно знизився протягом трьох років, що вказує на зменшення обсягів кредитування. Комісійні доходи знизилися у 2022 році, але зросли у 2023 році,

що може свідчити про поступове підвищення активності у сфері комісійних послуг.

Покращення структури активів банку є важливим завданням для забезпечення фінансової стійкості, підвищення рентабельності та зниження ризиків. Зокрема, доцільно проводити роботу з залучення нових клієнтів та підвищення доходності активів, збільшення кредитного портфелю пропонуючи конкурентні умови для різних категорій позичальників. Розглянути можливість впровадження нових продуктів і послуг, таких як розширення спектра страхових послуг, для збільшення доходів від комісійних операцій.

Покращення структури пасивів є також важливим завданням для банку. За результатами проведеного аналізу слід продовжувати активне просування депозитних продуктів для фізичних та юридичних осіб з метою збільшення депозитного портфелю банку та проводити роботу з залучення коштів на міжбанківському ринку для диверсифікації джерел фінансування.

Що стосується фінансових результатів діяльності то слід зазначити, що вони показують прибутковість тама всім керівництвом банку повинні бути направлені на підвищення рентабельності та прибутковості.

Отже, можна зробити висновок, що кінцевий фінансовий результат охоплює всі види діяльності банку, підбиваючи загальний підсумок. Прибуток не лише відображає фінансовий результат діяльності банку, але й показує грошові накопичення. Він є основним джерелом фінансування витрат на розвиток банку, включаючи виробничий і соціальний аспекти. Це означає, що доходи банку повинні повністю задовольняти його фінансові потреби.

Стосовно досліджуваного банку слід відмітити, що господарська діяльність здійснюється згідно чинного законодавства, суттєвих порушень виявлено не було.

Використовуючи інструменти економічного аналізу, нами було здійснено аналіз фінансових результатів банку. Результати аналізу свідчать про наступне:

- Загальні доходи банку знизилися протягом трьох років, особливо процентні доходи, що може бути пов'язано зі зменшенням обсягів кредитування та погіршенням якості кредитного портфелю;

- Чистий прибуток значно знизився у 2022 році (на що вплинула військова агресія з боку росії та відповідне погіршення якості обслуговування кредитної заборгованості позичальниками), але відновився у 2023 році, що свідчить про покращення фінансових результатів;

- Значення LCR значно перевищує мінімальне значення у всі роки, що свідчить про високу ліквідність. Незважаючи на зниження у 2023 році, показник залишається на високому рівні. Значення NSFR значно перевищує мінімальне значення у всі роки, що свідчить про стабільність довгострокового фінансування банку.

- Рентабельність активів (ROA) знизилася з 3.78% у 2021 році до 0.95% у 2022 році, але відновилася до 2.58% у 2023 році;

- Рентабельність власного капіталу (ROE) знизилася з 30.68% у 2021 році до 9.22% у 2022 році, але зростила до 22.84% у 2023 році.

Що стосується фінансових результатів діяльності банку, то слід зазначити, що вони показують прибутковість. Незважаючи на прибутки виникають від операційної основної діяльності банку.

Таким чином, із проведеного дослідження можна зробити наступні висновки та визначити конкретні напрямки удосконалення організаційно-методичних підходів господарської діяльності банку. Такими напрямками можуть бути наступні:

- проводити роботу з метою залучення нових клієнтів, розширення клієнтської бази та збільшення кредитного портфелю для підвищення процентних доходів.

- провести персориєнтацію з інвестування в цінні папери на надання кредитів, що покращить показники рентабельності та сприятиме підвищенню доходності банку.

- розглянути можливість впровадження нових продуктів і послуг, зокрема розширення страхових послуг, для збільшення комісійних доходів.

- провести аналіз операційних витрат та розробити заходи для їх подальшої оптимізації з метою підвищення рентабельності.

- здійснювати заходи з покращення структури пасивів шляхом просування депозитних продуктів для фізичних та юридичних осіб, а також проводити роботу з залучення коштів на міжбанківському ринку для диверсифікації джерел фінансування;

Зазначені рекомендації, а також їх впровадження в процеси діяльності банку, аналіз динаміки та структури фінансових результатів і оцінка рентабельності дозволяють спрогнозувати шлях до процвітання банку, передбачити можливі негати́ви та уникнути їм.

З метою покращення організації внутрішнього аудиту в комерційному банку необхідно:

- Впровадити та забезпечити дотримання нових Глобальних стандартів внутрішнього аудиту та Кодексу практики внутрішнього аудиту. Це можна здійснити шляхом впровадження відповідних положень про внутрішній аудит, Політики внутрішнього аудиту, Стандартів внутрішнього аудиту та інших внутрішніх документів.

- Постійно організовувати навчання внутрішніх аудиторів згідно з новими Глобальними стандартами внутрішнього аудиту та Кодексом практики внутрішнього аудиту. Це включає участь у семінарах, тренінгах та сертифікаційних програмах, щоб аудитори могли залишатися в курсі останніх тенденцій та методик у сфері внутрішнього аудиту;

- впровадити сучасні інформаційні технології та програмне забезпечення для автоматизації процесів внутрішнього аудиту. Це дозволить підвищити ефективність та точність аудиторських перевірок, а також забезпечить зручний доступ до необхідної інформації та аналітики;

- забезпечити регулярну комунікацію та взаємодію між внутрішнім аудитом та іншими підрозділами банку. Це включає проведення регулярних

зустрічей для обговорення результатів аудиторських перевірок, виявлених ризиків та рекомендацій щодо їх усунення. Така взаємодія сприятиме кращому розумінню аудиторських вимог та підвищить загальну ефективність управління ризиками в банку.

Висновки до розділу 3

У 2025 році Радою з міжнародних стандартів внутрішнього аудиту були впроваджені нові Глобальні стандарти внутрішнього аудиту, які змінили організацію та структуру Міжнародної основи професійної практики (МОПІ). Нові стандарти включають п'ять розділів і 15 принципів, що охоплюють різні аспекти внутрішнього аудиту: управління банком, управління, планування та моніторинг. Загалом визначено 52 стандарти, кожен з яких містить вимоги, рекомендації з упровадження та приклади доказів відповідності. Вимоги є обов'язковими до виконання, тоді як рекомендації з упровадження надають детальні пояснення щодо впровадження стандартів, а приклади демонструють практичні підходи до впровадження додаткових вимог.

Нові стандарти забезпечують зрозумілішу навігацію, об'єднуючи обов'язкові та рекомендаційні вимоги керівництва в єдиний документ. Вони визначають, що внутрішній аудит покращує здатність організації досягати поставлених цілей, ефективно управляти ризиками, приймати обґрунтовані рішення та підтримувати довіру серед зацікавлених сторін. Для ефективності внутрішнього аудиту важливо, щоб функція була незалежною, підпорядковувалася раді та виконувалася компетентними професіоналами.

Впроваджений новий Кодекс практики внутрішнього аудиту встановлює основні принципи для створення сильної та ефективної функції внутрішнього аудиту у фінансових, приватних та громадських секторах. Відповідаючи Міжнародним основам професійної практики та новим Глобальним стандартам внутрішнього аудиту, Кодекс слугує галузевим орієнтиром для впровадження передових практик та підвищення стандартів професії. Він є

особливо актуальним у сучасних умовах невизначеності та ризиків, надаючи можливість посилити роль внутрішнього аудиту в управлінні ризиками.

Для покращення організації внутрішнього аудиту в комерційному банку необхідно забезпечити:

Впровадження та забезпечення дотримання нових Глобальних стандартів внутрішнього аудиту та Кодексу практики внутрішнього аудиту. Це можна здійснити шляхом внесення відповідних змін до Положення про внутрішній аудит, Політики внутрішнього аудиту, Стандартів внутрішнього аудиту та інших внутрішніх документів.

Постійне навчання внутрішніх аудиторів згідно з новими Глобальними стандартами внутрішнього аудиту та Кодексом практики внутрішнього аудиту. Це включає участь у семінарах, тренінгах та сертифікаційних програмах, щоб аудиторів могли адаптуватися в курсі останніх тенденцій та методик у сфері внутрішнього аудиту.

Впровадження сучасних інформаційних технологій та програмного забезпечення для автоматизації процесів внутрішнього аудиту. Це дозволить підвищити ефективність та точність аудиторських перевірок, а також забезпечить зручний доступ до всієї необхідної інформації та аналітики.

Комунікація та взаємодія між внутрішнім аудитом та іншими підрозділами банку. Це включає проведення регулярних зустрічей для обговорення результатів аудиторських перевірок, виявлених ризиків та рекомендацій щодо їх усунення. Така взаємодія сприятиме кращому розумінню аудиторських вимог та підвищить загальну ефективність управління ризиками в банку.

Основна мета банківської діяльності полягає у стабільному отриманні прибутку через надання високоякісних фінансових послуг, ефективне управління активами та зобов'язаннями, підтримку фінансової стабільності та довіри клієнтів. Для досягнення цієї мети необхідно:

Проводити роботу з метою залучення нових клієнтів, розширення клієнтської бази та збільшення кредитного портфеля для підвищення процентних доходів.

Переорієнтуватися з інвестування в цінні папери на надання кредитів, що покращить показники рентабельності та сприятиме підвищенню доходності банку.

Розглянути можливість впровадження нових продуктів і послуг, зокрема розширення страхових послуг, для збільшення комісійних доходів.

Провести аналіз операційних витрат та розробити заходи для їх подальшої оптимізації з метою підвищення рентабельності.

Здійснювати заходи з покращення структури пасивів шляхом просування депозитних продуктів фізичних та юридичних осіб, а також проводити роботу з залучення коштів на міжбанківському ринку для диверсифікації джерел фінансування.

Впровадження нових Глобальних стандартів внутрішнього аудиту та Кодексу практики внутрішнього аудиту є важливим кроком для підвищення ефективності функції внутрішнього аудиту в комерційних банках. Вони забезпечують основу для створення ефективного та ефективного функції внутрішнього аудиту, сприяючи підвищенню стандартів професії та впровадженню передових практик. Виконання рекомендацій щодо покращення організації внутрішнього аудиту та результатів діяльності банку сприятиме підвищенню рентабельності, фінансової стабільності та довіри клієнтів, забезпечуючи стійкий розвиток банківської установи.

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

Організація та діяльність внутрішнього аудиту в комерційних банках України є критично важливими для забезпечення належного контролю, управління ризиками та підтримки фінансової стабільності. Будь-який банк в Україні зобов'язаний створити постійно діючий підрозділ внутрішнього аудиту, який діє відповідно до глобальних стандартів внутрішнього аудиту. Це сприяє формуванню довіри до результатів перевірок з боку внутрішніх і зовнішніх зацікавлених сторін. Відповідність глобальним стандартам не тільки покращує якість внутрішнього аудиту, але й допомагає банкам забезпечити належний контроль за своєю діяльністю, розвивати управлінські практики та знижувати ризики, що можуть загрожувати їхній фінансовій стабільності.

Основними причинами, що зумовили стан проблеми, є:

- недостатня відповідність глобальним стандартам внутрішнього аудиту, що може призводити до недостатнього контролю та управління ризиками.
- відсутність спеціального наказу про аудиторів, що може знижувати ефективність аудиторських перевірок.
- недостатнє використання сучасних інформаційних технологій та програмного забезпечення для автоматизації процесів внутрішнього аудиту може знижувати точність та ефективність перевірок.
- недостатня комунікація між внутрішнім аудитом та іншими підрозділами банку може призводити до недостатнього розуміння аудиторських вимог та зниження ефективності управління ризиками.

Суть основних пропозицій по усуненню виявлених недоліків

Для покращення організації внутрішнього аудиту в комерційному банку необхідно:

- впровадити та забезпечити дотримання нових Глобальних стандартів внутрішнього аудиту та Кодексу практики внутрішнього аудиту. Це можна здійснити шляхом внесення відповідних змін до Положення про внутрішній

аудит, Політики внутрішнього аудиту, Стандартів внутрішнього аудиту та інших внутрішніх документів.

- постійно організовувати навчання внутрішніх аудиторів згідно з новими Глобальними стандартами внутрішнього аудиту та Кодексом практики внутрішнього аудиту. Це включає участь у семінарах, тренінгах та сертифікаційних програмах, щоб аудитори могли залишатися в курсі останніх тенденцій та методик у сфері внутрішнього аудиту;

- впроваджувати сучасні інформаційних технології та програмне забезпечення для автоматизації процесів внутрішнього аудиту. Це дозволить підвищити ефективність та точність аудиторських перевірок, а також забезпечить зручний доступ до необхідної інформації та аналітики.

- забезпечити регулярну комунікацію та взаємодію між внутрішнім аудитом та іншими підрозділами банку. Це включає проведення регулярних зустрічей для обговорення результатів аудиторських перевірок, виявлених ризиків та рекомендацій щодо усунення. Така взаємодія сприятиме кращому розумінню аудиторськими службами загальної ефективності управління ризиками банку.

Основна мета банку – покращити ефективність діяння у стабільному отриманні прибутку через надання якісних банківських фінансових послуг, ефективне управління активами та зобов'язаннями, підтримку фінансової стабільності та довіри клієнтів. Для досягнення цієї мети необхідно:

- проводити роботу з метою залучення нових клієнтів, розширення клієнтської бази та збільшення кредитного портфеля для підвищення процентних доходів.

- провести переорієнтацію з інвестування в цінні папери на надання кредитів, що покращить показники рентабельності та сприятиме підвищенню доходності банку.

- розглянути можливість впровадження нових продуктів і послуг, зокрема розширення страхових послуг, для збільшення комісійних доходів.

- провести аналіз операційних витрат та розробити заходи для їх подальшої оптимізації з метою підвищення рентабельності.

- здійснювати заходи з покращення структури пасивів шляхом просування депозитних продуктів для фізичних та юридичних осіб, а також проводити роботу з залучення коштів на міжбанківському ринку для диверсифікації джерел фінансування.

Реалізація запропонованих пропозицій матиме значне позитивне значення для комерційного банку, зокрема в частині:

- підвищення ефективності внутрішнього аудиту: імплементація нових Глобальних стандартів внутрішнього аудиту та Кодексу практики внутрішнього аудиту забезпечить високий рівень професіоналізму.

- підвищення кваліфікації аудиторів: регулярне навчання та підвищення кваліфікації внутрішніх аудиторів забезпечить їхню здатність ефективно виконувати свої обов'язки, залишаючись в курсі останніх тенденцій та методик у сфері внутрішнього аудиту.

- автоматизації процесів впровадження сучасних інформаційних технологій та програмного забезпечення: автоматизації процесів внутрішнього аудиту сприятиме підвищенню точності та ефективності аудиторських перевірок, зручний доступ до необхідної інформації та аналітики.

- покращення управління ризиками: регулярна комунікація та взаємодія між внутрішнім аудитом та іншими підрозділами банку сприятиме кращому розумінню аудиторських вимог та підвищенню загальної ефективності управління ризиками в банку.

- покращення показників фінансової діяльності: залучення нових клієнтів, переорієнтація інвестицій, впровадження нових продуктів, оптимізація витрат та покращення структури пасивів сприятимуть підвищенню рентабельності та доходності банку.

Впровадження нових Глобальних стандартів внутрішнього аудиту та Кодексу практики внутрішнього аудиту є важливим кроком для підвищення

ефективності функції внутрішнього аудиту в комерційних банках. Вони забезпечують основу для створення сильної та ефективної функції внутрішнього аудиту, сприяючи підвищенню стандартів професії та впровадженню передових практик. Виконання рекомендацій щодо покращення організації внутрішнього аудиту та результатів діяльності банку сприятиме підвищенню рентабельності, фінансової стабільності та довіри клієнтів, забезпечуючи стійкий розвиток банківської установи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Звітність банку за 2021-2023 роки. – Режим доступу: <https://raiffeisen.ua/documents/zviti-banku/richni-zviti>
2. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 р. № 2121-III, із змінами. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>
3. Положення про організацію внутрішнього аудиту в банках України : постанова Правління НБУ від 10.05.2016р. № 311. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0311500-16#Text>
4. Положення про організацію системи внутрішнього контролю в банках України та банківських провайдерах : постанова Правління НБУ від 02 лип. 2019 р. № 88 / Національний банк України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0088000-19#Text>
5. Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» від 21 груд. 2007 р. № 255-VIII. Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/255#Text>
6. Національне Положення про стандарти бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» затверджено наказом Мінфіну від 07.02.2013 р. № 73 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/SH000099.html
7. Міжнародні стандарти фінансової звітності видані Радою з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку зі змінами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_010#Text
8. Внутрішній аудит : навчальний посібник / за ред. Ю. Б. Слободяник. – Суми :ТОВ «ВПІ «Фабрика друку», 2018. – 248 с. – Режим доступу: <http://dspace.oncu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/7523/1/%D0%92%D0%BD%D1%83%D1%82%D1%80%D1%96%D1%88%D0%BD%D1%96%D0%B9%20%D0%B0%D1%83%D0%B4%D0%B8%D1%82.pdf>

9. Організація контролю в банку : навчальний посібник / уклад. І.В. Белова. – Суми : Університетська книга, 2008. – 302 с. – Режим доступу: https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php/239942/mod_resource/content/1/%D0%91%D0%B0%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf

10. Управління банківськими ризиками: підручник / Л. О. Примостка, І. В. Краснова, В. В. Лавренюк та ін. — Київ : КНЕУ, 2018. — 535 с. – Режим доступу: <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/cd5cce44-7dd4-44e1-a55c-a3b5145dab30/content>

11. Фінансовий аудит: інформаційно-аналітичне забезпечення: монографія / [С.В. Мних, С.В. Бардаш, К.О. Назарова, О.Л. Шерстюк, В.П. Белякова, В.П. Міняйло], ред. С.В. Мниха – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. – 416 с. – Режим доступу: <https://knute.edu.ua/file/Media/Attachment/025ca16223de0936114ae47244a1838.pdf>

12. Lenz, R. and Jeppesen K.K. (2022) The Future of Internal Auditing: Gardener of Governance. *Journal of Internal Auditing*, 6(5), 1-21– Режим доступу: https://theiia.org.ua/wp-content/uploads/2024/11/Lenz-Jeppesen-2022-the-future-of-internal-auditing_ukr.pdf

13. Транскрипція доповіді Risk & Resilience Festival (Університет Твенте) 7 листопада 2024 року Автор: Marinus de Pooter – Режим доступу: https://theiia.org.ua/wp-content/uploads/2024/11/stop-managing-risks_ukr.pdf

14. Principles on effective internal audit in the financial services, private and third sectors (updated 2024) – Режим доступу: https://theiia.org.ua/wp-content/uploads/2024/12/internal_audit_code_of_practice_eng-ukr_fin.pdf

15. А. М. Герасимович, М. Д. Алексеєнко, І. М. Парасій-Вергуненко Підручник Аналіз банківської діяльності — К.: КНЕУ, 2004. — 599 с. – Режим доступу: <https://buklib.net/books/21926/>

16. Ю.К. Семениченко, Методологія комплексного фінансово-економічного аналізу діяльності банку, 2010. – С. 166-173. – Режим доступу:

<https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/d0103421-cc5d-4de9-8165-b59b53cfbe19/content>

17. Безчасний О. У. Оптимізація організаційних комунікацій в процесі промислового підприємства / О. У. Безчасний –2018. - Т. 29(68), № 3. – С. 54-58. – Режим доступу: https://www.econ.vernadskyjournals.in.ua/journals/2018/29_68_3/13.pdf

18. Запухляк І.Б., Зелінська Г.О., Побігун С.А. Підходи, методи та інструменти управління змінами в системі управління розвитком підприємства. Глобальні та національні проблеми економіки. 2018. - Випуск 23. С.204-209. – Режим доступу: <http://global-national.in.ua/archive/23-2018/41.pdf>

19. Статистика Національного банку України. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/statistic>

20. Наглядова статистика Національного банку України. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/inspection-statist>

21. Інструкція про порядок ліцензування діяльності банків в Україні. Постанова Правління Національного банку України від 28.08.01 № 368 / Національний банк України. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0198-01>

22. План рахунків бухгалтерського обліку банків України. Постанова Правління Національного банку України від 17.06.2004 р. № 280 / Національний банк України. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0918-04>

23. Правила бухгалтерського обліку доходів і витрат банків України. Постанова Правління Національного банку України 18.06.2003 р. № 255 / Національний банк України. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0583-03>

24. Інститут внутрішніх аудиторів України : офіційний веб-сайт. – Режим доступу: <https://iia-ua.org/?tag=ivau>.

25. Міжнародні стандарти професійної практики внутрішнього аудиту (стандарти). – Режим доступу: <https://na.theiia.org/translations/PublicDocuments/IPPFStandards-2017-Ukrainian.pdf>.
26. Кодекс практики внутрішнього аудиту. – Режим доступу: https://charterediia.org/media/onlyvwwq/code-of-practice_2024updated.pdf
27. Глобальні Стандарти Внутрішнього Аудиту, Inc. («ІВА»). - Режим доступу: [Microsoft Word - 2024-7726 GUI Global IA Standards-Ukrainian upd](#)
28. Кіреєв О. І. Внутрішній аудит у банку : навч. посіб. / О. І. Кіреєв. – К. : ЦУК, 2006. – 220 с.
29. Коцовська Р. Р. Банківські операції : навч. посіб. / Р. Р. Коцовська, О. П. Павлишин, Л. М. Хміль. – К. : УБС НБУ : Знання, 2010. – 390 с.
30. Кривцова Т. О. Внутрішній аудит у банках : навч. посіб. / Т. О. Кривцова. – Харків : Вид-во НБУ, 2006. – 84 с.
31. Погореленко Н. П. Внутрішній аудит у банку : навч. посіб. / Н. П. Погореленко. – Львів : «Львівський Світ - 2010», 2012. – 270 с.
32. Прасолова С. П. Банківські операції : навч. посіб. / С. П. Прасолова. – К. : Центр навчальної літератури, 2013. – 306 с.
33. Чепелюк Г. М., Козубович Г. П., Зубожець С. В. Внутрішній аудит у банку: навчальний посібник. – Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2006, 2023. 296 с.
34. Акентьева О. Б., Хомич О. І. Система внутрішнього аудиту банку: проблеми та шляхи їх вирішення. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/5_NITSB_2009/Economics/40841.doc.htm.
35. Сп'як Г.І. Система внутрішнього аудиту в банках України. – Режим доступу: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/9876/1/56-60.pdf>
36. Мельник О.І. Аудит банківської діяльності. – Режим доступу: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/16893/1/audit-bank-lekc-072-bak-2023.pdf>
37. Белова І.В. Методологічні проблеми контролю та аудиту в банках України. – Режим доступу: <https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream->

[download/123456789/54071/5/Bielova_Metodolohichni_problemy.pdf;jsessionid=EC3B4856B80BD20CEED193AB5988D338](https://economy.at.ua/download/123456789/54071/5/Bielova_Metodolohichni_problemy.pdf;jsessionid=EC3B4856B80BD20CEED193AB5988D338)

38. Спьяк Г., Фаріон Т. Система внутрішнього контролю банків України: Стан та тенденції розвитку. – Режим доступу: https://econa.at.ua/Vypusk_7/spyak.pdf

39. Виговська Н. Г., Стебляк О. Л. Державне регулювання фінансового ринку в умовах глобалізації. Ефективна економіка № 6, 2012.

40. Волохата К.О. Сутність і значення ресурсної бази банків. Вісник Університету банківської справи Національного банку України. 2011. № 1. С. 147-154.

41. Лачкова В.М., Лачкова Л.І., Шевчук І.Л. Фінансовий менеджмент у банку: навч. посібник. Харків: ФОН Іванченко І.С., 2017. 180 с.

42. Дрогоруб І.В. Концептуальні підходи до з'ясування економічної сутності фінансових ресурсів банків. URL: <https://ecj.oa.edu.ua/article/2013/n2/6.pdf>

43. Онікієнко О.В. Стан і перспективи фінансового ринку, його роль у фінансовій системі та перспективи розвитку / О.В. Онікієнко, С.О. Передерієва. – 2014. – № 8. – С. 120-131.

44. Вовчак О. Д. Кредитна справа: підручник. Київ: Знання, 2018. 564 с.

45. Глібко С. В. Актуальні питання правового регулювання ринків фінансових послуг в Україні : монографія / С. В. Глібко, Г. М. Шовкопляс, І. О. Ониськів. – Х. : Право, 2016. – 186 с.

46. Єрохін С.А., Нагорний О.В. Теоретичні засади впливу фінансового сектору на фінансову безпеку підприємства //Актуальні проблеми економіки. – 2020. - №11 (232). - С. 43-58.

47. Дема Д. І. Ринок фінансових послуг. навч. посібник / Д. І. Дема, І. В. Абрамова, І. А. Шубенко, Л. В. Недільська; за заг. ред. Д. І. Деми. – Житомир: ЖНАЕУ, 2017. – 448 с.

48. Василик О.Д. Теорія фінансів [Текст]: навч. посібник / О.Д. Василик. – К.: Центр навч. літ. – 2005. – С.480.

49. Данильчук, О. А., Гега, П. Т., Савлук, М. І., Ходаківська, В. П., Агарков, М. М., Альтшуллер, А. Б., ... & Циммерманна, Р. Ринок фінансових послуг як об'єкт наукового дослідження фінансово-правової науки. М 58 Міжнародні та національні правові виміри забезпечення стабільно, 145.

50. Жукова О.А. Управління фінансовими ресурсами банківських установ. Подільський науковий вісник. 2020, № 3-4(15-16), С. 67-71.

51. Доходи та прибуток комерційного банку. URL: <https://ru.osvita.ua/vnz/reports/bank/20739/>

52. Кочетигова Т.В., Пяничук Д.О. Економічна сутність та необхідність формування фінансових ресурсів комерційного банку. Глобальні та національні проблеми економіки. 2017, №16, С. 726-729.

53. Смагун Т. Сутність фінансових ресурсів банків., 29-31 березня 2018 року. Т.: С. 76–77.

54. Коваленко М. Особливості формування ресурсів банку та особливості цього процесу на різних етапах економічного розвитку. Вісник соціально-економічних досліджень і навчання. Одеса, 2014. № 3 (54). С. 212-216.

55. Лаврушин О.І. Формування фінансових ресурсів комерційних банків. Фінанси України. 2011. № 7. С. 110-115.

56. Николишин І.Ю. Роль та значення фінансового ринку в фінансовій системі України / І.Ю. Николишин, Н.В. Зізяк // ХКТЕІ. – «Young Scientist». – 2014. – № 7. – С. 53-55.

57. Кутідзе Л.С. Структура залучення фінансових ресурсів комерційним банком: деформація під впливом світової фінансової кризи. Економічний простір. 2009. № 23/2. С. 131-139.

58. Татарин Н. Б. Проблеми фінансового ринку України та шляхи їх подолання/ Н. Б. Татарин// Економіка та суспільства. – 2018. – С. 1169-1175.

59. Майструк О.В., Жукова О.А. Управління фінансовими ресурсами комерційного банку.

URL: <http://www.economics.ctimea.ua/index.php/j/journal.html>.

60. Соляник Л.Г. Теоретико-методологічні підходи до організації фінансів банківських установ. Економічний вісник Національного гірничого університету. 2010. №1. С. 46-54.

61. Орехова К. В. Сутність власних фінансових ресурсів банку та особливості їх формування в Україні. Modern Economics. 2019. № 18. С. 124-129.

62. Опарін В.М. Фінанси (Загальна теорія): навч. посіб. – 2-ге вид., доп. і перероб. – К.: КНЕУ. – 2002. – С. 240.

63. Томарович Т. В. Маренко І.М. Концептуальні основи механізму управління фінансовими потоками банку в сучасних умовах. Науковий вісник Одеського національного економічного університету: зб. наук. праць. Одеса: Одеський нац.економічний університет. 2019. №3-4(280-281). С.54-58.

64. Глібко С. В. Актуальні питання правового регулювання ринків фінансових послуг в Україні. Монографія / С. В. Глібко, Г. М. Шовкопляс, І. О. Ониськів. – Х. : Право. – 2016. – С. 16.

65. Булатова О. В., Марена Т. В. Вплив порушення регіональної структури світового фінансового ринку/ О. В. Булатова, Т. В. Марена/ Економічний вісник НТУУ «КПІ»- 2019. – С. 67-78.

66. Андрющенко І.Є. Фінансовий менеджмент у банку. Запоріжжя : ЗНТУ, 2018. 98 с.

67. Банківські операції: підручник / за ред. А.М. Мороза. Київ: КНЕУ, 2017. 608 с.

68. Алексєнко М.Д. Капітал банку: питання теорії і практики: монографія. Київ: КНЕУ, 2002. 276 с.

69. Андрєйків Т.Я. Суть та значення фінансових ресурсів банку в забезпеченні його стабільності. Підприємництво і торгівля. 2016. Вип. 20. С. 64-70.

АНОТАЦІЯ

Бондар Т.В. «Організація внутрішнього аудиту комерційного банку».

Кваліфікаційна робота другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок», освітня програма «Фінанси, банківська справа та страхування», ВНЗ «Національна академія управління», м. Київ, 2025 р.

Кваліфікаційна робота містить теоретичний огляд та аналітичне дослідження напрямів удосконалення внутрішнього аудиту в комерційному банку. У кваліфікаційній роботі розглянуто необхідність провадження нових Глобальних стандартів внутрішнього аудиту та Кодексу практики внутрішнього аудиту, що є важливим кроком для підвищення ефективності функцій внутрішнього аудиту в комерційних банках. Основні зміни включають нову структуру стандартів, інтерпретацію обов'язкових і рекомендованих керівництв та впровадження тематичних ініціатив для підтримки аудиторів у специфічних ризикових сферах. Також запропоновано рекомендації щодо покращення організації внутрішнього аудиту, включаючи імплементацію нових стандартів, підвищення кваліфікації аудиторів, впровадження сучасних технологій та забезпечення регулярної комунікації. Результати дослідження свідчать про необхідність підвищення ефективності внутрішнього аудиту для забезпечення фінансової стабільності та довіри клієнтів.

***Ключові слова:** внутрішній аудит, Глобальні стандарти, комерційний банк, ефективність, фінансова стабільність.*

ANNOTATION

ANNOTATION

Bondar T.V. "Organization of Internal Audit in a Commercial Bank." Qualification work of the second (master's) level of higher education in the specialty 072 "Finance, Banking, Insurance, and Stock Market," Educational Program "Finance, Banking, and Insurance," National Academy of Management, Kyiv," Kyiv, 2025.

The qualification work contains a theoretical overview and analytical study of the directions for improving internal audit in a commercial bank. The work examines the necessity of implementing new Global Internal Audit Standards and the Internal Audit Practice Code, which is a significant step towards enhancing the effectiveness of the internal audit function in commercial banks. The main changes include a new structure of standards, the integration of mandatory and recommended guidelines, and the introduction of thematic requirements to support auditors in specific risk areas. Recommendations for improving the organization of internal audit are proposed, including the implementation of new standards, enhancing auditor qualifications, adopting modern technologies, and ensuring regular communication. The study results indicate the need to improve the effectiveness of internal audit to ensure financial stability and client satisfaction.

The new Global Internal Audit Standards, approved by the International Standards Board, replace various elements of mandatory and recommended guidelines from the previous version with Global Standards and Thematic Requirements. The standards are divided into five sections: "Purpose of Internal Audit," "Ethical Conduct and Professionalism," "Oversight of the Internal Audit Function," "Management of the Internal Audit Function," and "Provision of Internal Audit Services." The standards consist of three elements: requirements, implementation guidelines, and examples of evidence of compliance.

Implementation guidelines explain how to meet the standard requirements by offering the most common and acceptable approaches, while examples of evidence

show how internal auditors can confirm compliance. The new standards provide more convenient and understandable navigation, combining mandatory and recommended guidelines into a single document.

The qualification work also highlights the importance of internal audit in improving the organization's ability to achieve set goals, effectively manage risks, make informed decisions, and maintain trust among stakeholders. For internal audit to be effective, it is crucial that the function remains independent, reports to the board, and is performed by competent professionals. Internal audit leaders are responsible for strategic planning, resource allocation, and upholding ethical standards.

Additionally, the New Internal Audit Practice Code, establishes fundamental principles for creating a strong and effective internal audit function across financial services, private, and public sectors. The Code aligns with the International Professional Practices Framework and the new Global Internal Audit Standards, serving as an industry benchmark for implementing best practices and raising professional standards. It is particularly relevant in the current environment of increasing uncertainty, risks, and rapid changes, providing a unique opportunity to enhance the role of internal audit in risk management.

In conclusion, the implementation of the new Global Internal Audit Standards and the Internal Audit Practice Code is a significant step towards improving the effectiveness of internal audit in commercial banks. These standards provide a foundation for creating a strong and effective internal audit function, promoting the adoption of best practices and raising professional standards. Adhering to the recommendations for improving internal audit organization and bank performance will enhance profitability, financial stability, and client trust, ensuring sustainable development of the banking institution.

Keywords: *internal audit, Global Standards, commercial bank, effectiveness, financial stability.*

1. Витяг з Глобальних Стандартів Внутрішнього Аудиту, Inc. («ІВА»)

2. Кодекс практики внутрішнього аудиту

